

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Rekontextualizace a aktualizace vybraných Ježíšových
podobností pro účely katecheze**

**Recontextualisation and Actualisation of Selected Parables of
Jesus for the Purpose of Catechism**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Jiří Lukeš, Th.D.

Autor:

Bc. Vendula Válková

Praha 2016

Poděkování

Svému vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Lukešovi, Th.D. děkuji za všestrannou pomoc a cenné rady, které mi v průběhu mé práce s ochotou poskytoval.

Poděkování patří také ostatním pedagogům fakulty a pracovníkům všech fakultních knihoven za jejich ochotu.

V neposlední řadě děkuji své rodině za pomoc a porozumění, které mi poskytovala v průběhu celého studia.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací s názvem Rekontextualizace a aktualizace vybraných Ježíšových podobností pro účely katecheze napsala výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu“.

V Praze dne 13. července 2016

.....

Podpis

Anotace

Diplomová práce se zabývá rekontextualizací a aktualizací Ježíšových podobenství. V metodologické části jsou popsány katechetické metody a možnosti jejich spolupráce s vybranými vědami jako je didaktika, pedagogika, psychologie nebo hermeneutika. V neposlední řadě jsou rozvedeny pojmy alegorie, exegeze, metafora, a metonymie.

Vlastní text zabývající se podobenstvími Nového zákona obsahuje charakteristiku podobenství jako literární formy, jeho vzniku, řádu stavby a významu. Podobenství jsou vybrána zejména v kontextu Matoušova evangelia. V práci je užito hlavně metody synchronní, ale také diachronní.

Klíčová slova: Ježíšova podobenství, katechetika, hermeneutika, psychologie, pedagogika, Matoušovo evangelium.

Annotation

This thesis deals with recontextualization and actualisation of Jesus's parables. The methodological part describes the catechetical methods and possibilities of cooperation with selected sciences such as didactics, pedagogy, psychology and hermeneutics. Moreover there are discussed concepts such as allegory, exegesis, metaphor and metonymy.

Particular text dealing with the parables of the New Testament contains a characteristic of parable as a literary form, its origin, significance and its construction order. Parables are selected particularly in the context of Matthew's gospel. The thesis functions on the basis of synchronic methodology as well as diachronic one.

Keywords: Parables of Jesus, Catechism, Hermeneutics, Psychology, Pedagogy, Matthew's Gospel

Obsah

1.	Úvod.....	8
2.	Rekontextualizace a aktualizace Ježíšových podobností.....	9
2.1	Podobností a jejich kontext	9
2.2	Rekontextualizace.....	10
2.3	Aktualizace podobností.....	11
3.	Katechetika	12
3.1	Vědeckost katechetiky	13
3.2	Vědecké členění katechetiky.....	14
3.3	Teologický charakter katechetiky.....	15
3.4	Katechetika jako obor a její souběžné disciplíny	16
3.5	Katechetika v rámci prakticko-teologických disciplín	16
3.6	Vztah katechetiky a náboženství	18
3.7	Katechetika a pedagogické vědy	20
3.7.1	Katechetika a sociální pedagogika.....	22
3.7.2	Katechetika a psychologie.....	22
3.7.3	Psychologie učení	23
3.7.4	Psychologie osobnosti vyučujícího	23
3.8	Katechetika a výchova.....	24
3.9	Výuka katecheze mládeže v období adolescence.....	25
3.10	Vyučování podobností v evangeliích	26
3.11	Matoušovo evangelium	27
3.11.1	Vyučování v prvotní církvi.....	29
3.12	Metodika vyučování.....	30
3.13	Metodika vyučování z pohledu Bible	33
3.14	Etymologie, definice a funkce didaktiky.....	33
3.15	Didaktické teorie.....	34
3.16	Vědecké a výchovné metody.....	34
3.17	Pedagogické metody	35
3.18	Katechetická metodika	35

4.	Hermeneutika jako teologická disciplína	38
4.1	Hermeneutika a její pomocné vědy	39
4.1.1	Exegeze	39
4.1.2	Symbolika v exegezi	40
4.1.3	Lingvistické literární typy biblických textů	40
4.1.4	Metafora a symbol v hermeneutice	42
4.1.5	Metonymie	44
5.	Podobenství Nového zákona	46
5.1	Vznik podobenství	46
5.2	Řád stavby podobenství	47
5.3	Význam podobenství a jeho formy	48
5.4	Vztah podobenství a alegorie	50
6.	katechetické aspekty ve vybraných parabolických textech Nového zákona .	54
6.1	Podobenství o plevelu a pšenici	55
6.1.1	Role v podobenství o plevelu	60
6.1.2	Kontext podobenství o plevelu	61
6.2	Podobenství o zrnu hořčičném	64
6.2.1	Role v podobenství o hořčičném zrnu	68
6.2.2	Kontext podobenství o hořčičném zrnu	70
6.3	Podobenství o pokladu a perle	71
6.3.1	Role v podobenství o pokladu v poli	76
6.3.2	Role v podobenství o perle	77
6.3.3	Kontext podobenství o pokladu a perle	78
6.4	Podobenství o rybářské síti	80
6.4.1	Role v podobenství o rybářské síti	83
6.5	Podobenství o posledním soudu	83
6.5.1	Role v podobenství o posledním soudu	88
6.5.2	Kontext podobenství o posledním soudu	90
7.	Závěr	91
8.	Seznam použité literatury	92

1. Úvod

Jako studentku psychosociálních studií a husitské teologie mě zajímá téma, které se prolíná s praktickou teologií a teologií biblistickou, konkrétně využití Ježíšových podobenství pro účely katecheze.

Cílem práce je nastínit katechetický pohled a výklad vybraných podobenství v kontextu Matoušova evangelia. Která prolíná společný motiv a tím je symbolika Božího království a tematika posledních eschatologických věcí doby konce světa a posledního soudu.

Práce obsahuje metodologický úvod, kde jsou objasněny jednotlivé výrazy jako je rekontextualizace a aktualizace Ježíšových podobenství. Dále je rozebírána katechetika, její metody vyučování, spolupráce s pedagogikou, didaktikou a psychologií i popis hermeneutické metody. V textu je také popsána symbolika, alegorie, metafora a metonymie v podobenství.

Práce obsahuje charakteristiku podobenství, jeho vzniku, řádu stavby, význam a jeho formy. Mezi vybraná podobenství patří podobenství o plevelu, hořčičném zrně, o pokladu a perle, o rybářské síti a posledním soudu. Cílem je uvést podobenství tak, aby byla srozumitelná jak dospělému čtenáři, tak čtenáři ve věku adolescenta.

Vybraná podobenství mají vést čtenáře k zamyšlení a zhodnocení toho, jestli žije tak, aby se svým životem Bohu zalíbil. A pokud je člověk požádán o pomoc, jestli dokáže podat pomocnou ruku nebo pomoc bližnímu odmítne. A zda se člověk sám postaví na stranu zla nebo dobra.

Vnímání okolního světa, ale i tak bývá někdy zkreslené a to jestli člověk koná skutky dobra nebo zla jednou spravedlivě bude soudit Bůh.

2. Rekontextualizace a aktualizace Ježíšových podobenství

Zde se zaměříme na to, do jaké míry se bere v potaz současný literární kontext podobenství v evangeliích a jakým způsobem se s tímto kontextem nakládá.

Ježíšova podobenství byla nejdříve vykládána výhradně alegorickou metodou, ale kritické bádání nám přineslo zcela nové možnosti. Zhruba od počátku minulého století někteří badatelé znovuobjevili a zrekonstruovali, jak „historický Ježíš“ používal svá podobenství jako pedagogických prostředků v rozhovorech se svými učedníky (Jülicher).

Někteří zase zastávali názor, že Ježíš byl spíše polemický (Jeremias) a někdo, že byl spíše terapeutický (Kähler).¹ Některé badatelé hledají nejpůvodnější znění a situace, ve kterých Ježíš působil (Jeremias, Dodd)² a jiní zase zkoumají jeho podobenství jako samostatné estetické celky (Via, Harnisch).³

2.1 Podobenství a jejich kontext

Termín rekontextualizace v aplikaci k podobenstvím vypovídá o tom, v jakém původním kontextu byla podobenství zapsána a jaký měla význam v Ježíšově době, a také, jak se vztahují k původnímu znění své doby.

Text jako text ztratil svůj někdejší kontext a je tedy „dekontextualizován“, proto se rekontextualizace pokouší vrátit text z původního kontextu do kontextu dnešního.⁴

Pojem Aktualizace v kontextu k podobenstvím ukazuje, jaký význam mají podobenství v dnešní době. Text má schopnost nabývat nových významů. A pokládá si otázky, jak jej vnímá dnešní moderní člověk a také, jak jej rozebírají jednotliví badatelé

---

¹MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

² DODD, C.H. *The parables of the kingdom*. Cambridge : Fontana Books, 1961. 160 str.

³ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

⁴ FILIPI, P. *Pozvání k naději*. [online].2016 [cit. 2016 -07 -09] Dostupné z <<http://mediaO.webgarden.name>>

z jeho výpovědi. Text tak nabývá nových významů a může produkovat text nový jako např. kázání či katechezi.

2.2 Rekontextualizace

A. Jülicher reprezentuje liberální teologii, která rekonstruuje Ježíšova „*ipsissima verba*“ spíše v kontrastu vůči tomu, co z těchto slov udělala církev.

J. Jeremias zase pracovává metodu pro rekonstrukci *ipsissima vox* Jesu a stanovuje zákonitosti ústní tradice, podle kterých podobenství prošla od své prvotní podoby u Ježíše, přes překlad z aramejštiny do řečtiny a kde bylo dokreslováno všech detailů až ke konečné, současné (alegorizované) podobě. J. Jeremias se velice zasloužil o nejdůkladnější prozkoumání dobových reálií, stejně tak přínosná byla rekonstrukce aramejského textu.⁵ J. Jeremias se přiklání k názorům odborníků, že v podobenstvích se jedná o nejzachovalejší Ježíšova slova, která jsou originální složkou tradice.⁶

Pokud jde o rekonstrukci kontextu, ve kterém byla podobenství prvně vyřčena, předpokládá se, že to bylo v polemice Ježíše s farizeji.

Exegeze 20. stol. je ovlivněna i proudem, který se nesnaží za každou cenu izolovat Ježíše od jeho židovského prostředí, ale systematicky a přitom nezaujatě prozkoumává rabínské paralely.

Odlišný způsob ve výkladu podobenství zastává badatel D.O.Via. Podobenství lze dle něj vykládat i nezávisle na jejich kontextu, tento přístup vykládá podobenství jako malá literární dílka. Předkládá tak analýzu podobenství jako estetických objektů.

Via klasifikuje podobenství podle vzoru antického dramatu na tragická a komická.⁷

---

⁵ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-

⁶ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

⁷ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

2.3 Aktualizace podobenství

Formgesichte (dějiny formy) rekonstruuji předchozí znění podobenství a také jejich původnější situaci (Sitz im leben), jíž toto znění odpovídalo.

To znamená, že podobenství vyjímá z dochovaného kontextu a dosazuje jej do kontextu nového a to do takového, který by lépe odpovídal svému původnějšímu významu. Formgesichte znamenaly samy o sobě velký přínos, avšak v otázce kontextu byly dosti problematické. Podobenství vyjímala z dochovaného kontextu a hledala pro ně lepší a příhodnější, ve kterém by více odpovídala původnějšímu významu. Badatelé s oblibou rekonstruovali podobenství v originální situaci Ježíšova působení a zvěstování.

Redaktiongesichte se zase orientují na odpovědného redaktora, tedy na evangelistu. A i zde může chybět kontext, v němž jsou podobenství zachována. Redaktiongesichte věnují svou pozornost právě tomu, co evangelista přidal či upravil a nikoli tomu, co přijal beze změn.

Další badatelé, kteří přistupují k podobenstvím jako k metafoře či jako k metaforickému procesu, hledají působení živé metafory v Ježíšově zvěstování a poukazují na její oživení v dnešní době (Weder, Kähler) a nezajímá je její zkonvenčení v díle evangelisty.

Oproti tomu stojí názor P.Ricoeura, že podobenství jsou narativní texty vsazené do jiného narativního textu a navzájem se s ním interpretují.⁸

Mrázek se zabývá způsobem „*jakým Matouš zasazuje podobenství do narativní struktury svého díla a jakým se potom v jeho díle ovlivňuje a navzájem vykládá podobenství a kontext.*“⁹

Mnozí moderní exegeté (J. Jeremias, C.H.Dodd) se domnívají, že výklad podobenství u všech synoptiků Nového zákona není již výkladem Ježíšovým, ale prvokřesťanskou aplikací a aktualizací.¹⁰

---

⁸ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0. str. 19

¹⁰ MERELL, J. *Kristova podobenství*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

3. Katechetika

Sloveso „katechein“ znamená v řečtině „zaznívat shora“, „sdělovat“, „podat zprávu“, „poučovat“ a „vyučovat“.¹¹ Toto sloveso v církvi nejprve označovalo přípravu lidí ke křtu.¹²

Katechetika je jednou z prakticko-teologických disciplín a zabývá se jak náboženskou výchovou a jejími činnostmi, tak vyučováním náboženství.¹³

Katechetika je vědním oborem a rozumí se jí vědecká reflexe katecheze v rámci pastorační činnosti církve. Jako vědní disciplína je to obor, který sice existuje od počátků církve, ale jako obor samostatný je záležitostí posledních dvou set let. Počátek katechetiky jako disciplíny je datován do roku 1774, kdy proběhla reforma vysokoškolského studia.¹⁴

Opírá se o Starý i Nový zákon. Katecheze a výchova spolupracuje jak s pedagogikou, tak i s psychologií a jinými humanitními vědami.¹⁵

Katecheze jako křesťanská výchova a výuka je jednou z nejdůležitějších funkcí církve. Církev je pověřena katechetickou funkcí přímo od samotného Pána Ježíše Krista.¹⁶ „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte ve jméno Otce i syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku*“.¹⁷ (Mt 28,19-20)

Vedle poslání církve jako je misie (*mathéteuein*) a svátostné služby (*baptizein*)

---

¹¹ SOUČEK, J. B. *Řecko-český slovník k novému zákonu*. Praha: Komenského evangelická bohoslovecká fakulta, 1961. str. 140

¹² HORSKY, R. *Úvod do katechetiky: díl první*. Praha: Husova československá bohoslovecká fakulta, 1955.

¹³ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

¹⁴ *Katechetika a katecheze* [online]. [cit. 2016 – 07 - 05]. Dostupné z <<http://www.apha.cz/file/54222/k1-01-lekce-prvni-poznamky.pdf>>

¹⁵ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

¹⁶ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2

¹⁷ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

je Ježíšem vyvýšena funkce vyučování (*didaskein*). Církev, která se nevěnuje výchově a výuce v církevním společenství a nestará se o mladou generaci, nemá perspektivu.

Katecheze má úzký vztah ke kázání. Zvěstování a kázání je vyjadřováno pojmem *kérygma* a vyučování pojmem *didaché*. Katecheze, na rozdíl od kázání, které má funkci víru vyvolávat, spíše vysvětluje její obsah, připravuje na Boží slovo a rozvádí je dál.

Katecheze podává Boží slovo soustavně a v celku. Kázání se věnuje pouze jednomu aktuálnímu zřeteli Božího slova. Obě oblasti se navzájem prolínají. Katecheze může mít prvky zvěstování a kázání může zase mít prvky katecheze.

Z Nového zákona je vedle pojmu *didaskein* (vyučovat, učit) užíván také pojem *katechein* (náboženské vyučování).¹⁸

3.1 Vědeckost katechetiky

Od 3. století byla katecheze považována za teologickou disciplínu, která se zabývá náboženskou výchovou a výukou.

Po celá staletí se vedly spory, ke které z teologických disciplín má katechetika patřit. V 18. stol. se katechetika stala součástí pastorální (praktické) teologie.¹⁹

Jako samostatná vědecká disciplína je také pěstována na teologických fakultách nebo v církevních institutech. Katechetika jako vědecká disciplína je myslitelná pouze v úzkém spojení s určitou církví. Staršími názvy oboru jsou *ars catechetika* nebo *theologia catechetica*.

Podle T. Butty „*Katechetika je vědecké pojednání o církevní činnosti, kterou se děti vychovávají ke křesťanské dospělosti a která odůvodněně a soustavně podává pravidla, jimiž je třeba se řídit při tomto vychovávání mládeže učením, bohoslužbou a církevní kázání*“.²⁰

---

¹⁸ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2

¹⁹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

²⁰ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2. str. 11

Katechetika ve své výchově a vyučování církve není zaměřena pouze na některé věkové skupiny, ale naopak je zde důležitá diferenciací a specializací oboru pro všechny generace.²¹

3.2 Vědecké členění katechetiky

Katechetika jako prakticko-teologická disciplína se zabývá náboženskou resp. křesťanskou výchovou a výukou. Dala by se také označit jako teologická disciplína o vyučování a vzdělávání v církvi. V rozličných věkových skupinách jako jsou děti, mládež, dospělí, střední generace a senioři. Katechetika je službou, která je přístupná všem, a to bez rozdílu.

Cílem katecheze je přivést vyučované k osobnímu poznání Pána Ježíše Krista a k osobnímu „rozhodnutí se“ pro víru. Katecheze by měla být založena na osobním vztahu ke Kristu a ke komunikaci s Bohem.

Podle toho, jaké činnosti církevní služby katechetika v daném čase reflektuje, se dá rozdělit na fundamentální, formální a materiální.

Katechetika fundamentální se zaměřuje na zkoumání dvou oblastí katecheze. Tou první je zkoumání jejích základních funkcí, úloh a cílů. Ve druhé jde o zjišťování podmínek, předpokladů a kritérií vyučování, kam patří hlavně historický přehled o metodách, postupech a cílech vyučovacích procesů, ale také studium řeči.

Formální katechetika zkoumá pomocí praktických cvičení vyučovací procesy a postupy, které vedou k získání katechetické způsobilosti.

Materiální katechetika je třetí oblastí, do které patří celá Bible. Zde je důležitá přísná selekce některých biblických částí, které tak mají své místo v klasické katechezi. Jsou také přiměřené věku a intelektuální zralosti vyučovaných. Dále sem náleží význam svátostí pro víru a apoštolské vyznání víry (starocírkevní kréda), dále také stručný přehled o dějinách církvi, duchovní písni a katechismy příslušných křesťanských církvi.²²

---

²¹ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2

²² LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

Katechetiku lze také členit jiným způsobem na *katechetiku základní* a *katechetiku speciální*. Katechetika speciální je rozdělena zpravidla podle adresátů katecheze, jejich stáří a podle jejich situace či statusu.²³

3.3 Teologický charakter katechetiky

O teologickém charakteru katechetiky hovořil např. J. F. Koenig, který nepřímo spojil katechetiku s dogmatickou teologií.

Rozlišoval tak mezi přirozenou a zjevenou teologií. Zjevená teologie „*theologia catechetica*“ svou podobou je podle něj přítomna ve všech křesťanech ve formě základů víry (Žid 5,12 a 6,1; 1K 3,2). Zatímco druhá, podle něj pojmenovaná „*theologia acroamatica*“, která se vyskytuje „u doktorů a kazatelů“, bývá přednášená kvůli naslouchání a uměleckému zážitku.

Katechetická teologie patří ke zjevené teologii, a proto může být samostatnou teologickou disciplínou.

Na rozdíl od Koeniga, J. Ch. Koechler ztotožnil katechetiku s vyučováním katechismu a odtud pak definoval katechetiku jako „teologii mléka“ (*milchtheologie*), nebo-li dětskou teologii (*kindertheologii*) nebo také jako „teologii počátků víry“. V obou případech jde o pochopení katechetiky jako funkce víry v církevním společenství.

Po určitém čase bylo poslání katecheze rozšířeno o věkový a ekleziologický aspekt.²⁴ Je nutné přizpůsobení katecheze k určitým věkovým skupinám. Z jedné strany působí víra k rozvoji osobnosti, z druhé strany existuje jisté nebezpečí „odkřesťanštění“. Proto musí církev stavět stále nové úkoly do křesťanského povolání a uzpůsobit tak výuku potřebám a schopnostem katechizovaných.²⁵

---

²³ *Katechetika a katecheze* [online]. [cit. 2016 – 07 - 05]. Dostupné z <<http://www.apha.cz/file/54222/k1-01-lekce-prvni-poznamky.pdf>>

²⁴ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

²⁵ FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *O směřování katecheze v dnešní době*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 102 str. ISBN 978- 80-7195-221-3

Někteří například definovali katechetiku jako teologickou nauku o poimenické péči o mládež. W. Palmer pojímá katechetiku jako prakticko-teologickou disciplínu, a jako „vyučování o církevní nauce“, nebo „výchovu k životu v církvi“. Redukoval katechetickou činnost na mládež a náboženskou výchovu zacílil k aktivnímu církevnictví. Palmer ale zároveň klade důraz na to, aby katecheze i křesťanská výchova směřovaly k aktivnímu zapojení do církevního společenství.

V současnosti má mít náboženská výchova i výuka široce ekumenický a také interdisciplinární charakter.²⁶

3.4 Katechetika jako obor a její souběžné disciplíny

Katechetika spolupracuje s humanitními i teologickými obory, jako je např. náboženská pedagogika a ostatní pedagogické vědy, jako třeba didaktika. Spolupracuje také s psychologíí pastorální, pedagogickou, či psychologíí vývojovou.

Dále spolupracuje se sociologií a jinými teologickými obory jako je biblistika, dogmatika, církevní dějiny, ale také s obory prakticko - teologickými, mezi které patří homiletika, liturgika a pastýřská péče (poimenika).²⁷

Kromě prakticko - teologických disciplín, kterými jsou misiologie a biblická antropologie, má katechetika vztah také s religionistikou, která nám ukazuje vztah lidského bytí k transcendentnu.²⁸

3.5 Katechetika v rámci prakticko-teologických disciplín

V klasickém pochopení praktické teologie má svůj význam *homiletika*, která se zabývá jak teorií, tak praxí vykonávaného církevního kázání.

---

²⁶ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

²⁷ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2

²⁸ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

V teorii to znamená, učit se, jak se má připravovat bohoslužebné kázání, jak zacházet s biblickým textem a také jak dělat jeho odbornou exegezi. Proniknout tedy myšlenkovou podstatu biblické zvěsti tak, aby byla srozumitelná dnešnímu, současnému člověku, a to jak věřícímu, tak nevěřícímu.

Homiletika zdůrazňuje vnitřní přípravu na kázání, jejíž součástí je pravá a upřímná modlitba za zvěstované slovo i za jeho posluchače a za Boží přítomnost při jeho zvěstování.²⁹ Homiletika má také za úkol studovat základní způsoby, možnosti a problémy křesťanského zvěstování a to v návaznosti na teologické a vědecko-zkušenostní poznatky.³⁰

Dobry katecheta musí rozpoznat i exegetické postupy tak, aby je mohl použít při přípravě biblického vyprávění dětem, mládeži ale i ostatním věkovým skupinám.

Další prakticko - teologickou disciplínou je *poimenika*. Ta úzce spolupracuje s katechetikou a je naukou o vykonávání pastýřské služby v církvi.

Měla by pomáhat člověku za všech životních okolností vytrvat v církvi a ve společenství s Kristem.

Poslední zmíněnou prakticko-teologickou disciplínou je *misiologie*, která studuje teologicko-biblické předpoklady misie. Zde slouží katecheze ke vzdělávání všech, kteří uvěřili Božímu slovu.

Každé vyučování křesťanského náboženství musí vycházet z *biblické antropologie*, která zkoumá především, v jakém vztahu k Bohu člověk žije.

I děti potřebují poznat co je hřích, ale přiměřeně k jejich věku, chápání a cítění. Děti také umějí prožívat pocity viny, strachu a úzkosti. Jde o to dětem pravdu přiblížit opatrně, tak aby ji přijaly a neublížilo jim to.³¹

---

²⁹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

³⁰ SALAJKA, M. *Teologie a praxe církve*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2000. str. 219 ISBN 80-246-0102-8

³¹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

3.6 Vztah katechetiky a náboženství

V historické tradici naší české země se vyučování náboženství pojí s křesťanstvím. Dialektická teologie K. Bartha a D. Bonhoeffera i jiných protestantských teologů vedla několik let diskuze o odlišení křesťanství od náboženství. Výsledkem jejich bádání bylo zásadní odlišení křesťanství jako zjeveného náboženství, které má svůj absolutní vzor v Pánu Ježíši, na rozdíl od všeobecného chápání náboženství, které není spjata ani s Biblií ani s osobou a dílem Pána Ježíše Krista.³² Náboženská výchova je velmi důležitá, skrze ni je poprvé zvěstováno evangelium a vše záleží nejen na lidech, ale hlavně na Bohu. On je ta nejdůležitější osoba, která nás utváří.³³

V dnešním světě jsou na školách vyučováni žáci různých etnik a náboženství. Proto se dnes pojem katecheze nevztahuje pouze na křesťanství, ale je to vědecká disciplína o nejširším pochopení náboženství.³⁴

„K tomu patří velmi aktuální definice P. Tillicha, který charakterizuje náboženství jako „být vnitřně uchopen tím, co se mě bezpodmínečně dotýká“.“³⁵

Dokonce jsou i takové názory, které prezentují také druhou stránku věci, a tou je možná škodlivost náboženství. A to jak křesťanství, tak všeobecné religiozity, které se dokazuje tím, že Boží přikázání staví člověku hranice v jeho úplně svobodnému rozvoji, v tom smyslu, že nemůže uskutečňovat svá přání tak, jak by chtěl a náboženství mu brání prožívat subjektivní pocity štěstí.

Patří sem názory psychologa S. Freuda. Zapomíná se ale na to, že náboženství osvobozuje od strachu a úzkostí před smrtí. Boží láska nás osvobozuje od výčitek viny a

---

³² LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

³³ HORSKÝ, R. *Úvod do katechetiky: díl první*. 1. vyd. Praha: Husova československá bohoslovecká fakulta, 1955. str. 177

³⁴ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

³⁵ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2. str. 31

dává lidem vnitřní pocity bezpečí, pokoje a víru, že jejich životy jsou v rukou toho, který řídí celý svět. Toho, který jim žehná a ukazuje jim cestu.

Katechetika spolupracuje s různými náboženskými vědami. Mezi ně patří religionistické disciplíny, jako je historie náboženství, psychologie náboženství, náboženská sociologie, fenomenologie a filosofie.

Dějiny či *historie náboženství* jsou důležitou vědou pro katechezi. Jde zde o poznání vývoje náboženství. Bez jeho znalosti o jeho původu (descendence) a vzniku spolu s jinými formami náboženství (konvergence), včetně určité deformace náboženství v jeho historii, ve které selhávalo. Správný učitel katecheze se neobejde bez důkladného poznání historických kořenů a vzniku náboženství.

Dále je pro katechetu velice důležitá znalost psychologie náboženství, která studuje náboženské formy, jeho projevy v jednotlivých náboženských seskupeních a jevy pomocí psychologických metod a to hlavně sociální a hlubinné psychologie.

Psychologie katechetovi pomáhá pochopit člověka v jeho nitru, kde také sídlí jeho religiozita.

Další religionistickou disciplínou je *sociologie náboženství*, která zkoumá vzájemné interakce mezi náboženským chováním a sociálním a také kulturním prostředím.

Také je zde *fenomenologie náboženství*, ve které jde hlavně o pojmové vyjádření všech náboženských fenoménů tak, aby byly zřetelné a srozumitelné.

Filosofie náboženství zase chce proniknout až za empirické jevy, a to k samotné podstatě náboženství. Zaměřuje se hlavně na význam náboženství v sebepojetí člověka a kultury. Je zde důležitý vývoj světových náboženství i křesťanství, jeho příčiny vzniku a jeho původní kořeny. Také jeho význam pro životy těch, kteří k nim patří, a také toho, co pojí všechna ostatní náboženství s křesťanstvím.³⁶

---

³⁶ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

3.7 Katechetika a pedagogické vědy

Vztah katechetiky a pedagogiky je velice členitý, zatímco katechetika představuje vyučování náboženství, tedy teologickou vědu, tak pedagogika je pojem, který v sobě zahrnuje nejen kognitivní vyučovací procesy, ale též výchovu v jejím celkovém kulturním a sociálním prostředí.³⁷

Podle T Butty „*Katechetika je teorie a praxe náboženské výchovy. Je součástí pedagogické vědy, neboli věda o výchově náboženské*“ „*Katechetika je teorie katecheze.*“ „*Katechetika je vědecká reflexe katecheze v rámci pastorační činnosti církve.*“³⁸

Pedagogika jako výchovná věda, je velmi členitá vědní disciplína a doposud neexistuje žádný integrální ucelený systém výchovy. Ale naopak existují mnohé oblasti zkoumání, se samostatným charakterem.³⁹

Hronek představuje pedagogiku jako teorii výchovy, která poskytuje znalosti o tom, jak vyučovat, stanovuje cíle a prostředky výchovné činnosti, která je založena na zobecnění a bohaté a všestranné pedagogické zkušenosti jak v přítomnosti, tak v minulosti.⁴⁰

Podle Fröra se dělí pedagogicko-výchovné přístupy na tři oblasti.

První oblastí přístupu je *duchovědná pedagogika*, která se též nazývá teorií o vzdělání a navazuje na F.E.D. Schleiermachera, W. Diltheia, H. Nohla, E. Weinigera a další.

Zkoumání je zde zaměřeno na teorii o vzdělávání, resp. o vzdělávacích obsazích a cílech. Historické a přítomné duchovědné pedagogické přístupy explikuje hermeneutická pedagogika, kterou dále rozvinul W. Klafki.

Druhou oblastí je *empiricko-vědná pedagogika*, která vychází spíše ze zkoumání skutečnosti, než-li ze všeobecné teorie o vzdělávání. Tato pedagogika se soustřeďuje

---

³⁷ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

³⁸ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2. str.11

³⁹ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2.

⁴⁰ ZIMMERMANOVÁ, M. *ThDr. Josef Hronek jako katechetik a pedagog*. Karolinum, 2015. 259 str. ISBN 978-80-246-2962-9

hlavně na zkoumání vyučovacích procesů vědeckými metodami a své výsledky uvádí do vyučovací praxe, kde jednotlivé procesy jako je deskripce, explikace, převyprávění apod. mají svůj význam. Kombinuje také výchovné vědy s filosofií výchovy a z ní abstrahuje pedagogické normy. Třetí oblastí je *společensko-kritický přístup* ke vztahu pedagogiky a katechetiky.

Ten, je zde explicitně vyjádřen v díle J. Habermase, který kombinuje duchovědnou a empirickou pedagogiku a jejich přístupy s voluntaristicko-společenskými komponenty. V nich je také přítomna „vůle ke společenské přeměně.“

Z vědecké teorie se abstrahují tři úkoly potřebné pro vědu o výchově.

Těmi jsou jak exaktní zkoumání, (které vyžaduje úzkou spolupráci s jinými vědami, tedy interdisciplinaritu), tak exaktní pozorování, které je třeba spojit s hermeneutickým pochopením a stejně tak je nutné praxi doplňovat teorií a vědecky ji usměrňovat.

Katechetika spolupracuje s *náboženskou pedagogikou* hlavně z toho důvodu, že zatím neexistuje žádná ucelená příručka systematické teologie výchovy. Člověk jako bytost potřebuje výchovu, která je předmětem více věd, včetně katechetiky a teologie. Teologická pedagogika a teologie výchovného procesu spolupracuje také s oblastmi sociální etiky.⁴¹ Podle L.Muchové je naší prapůvodní podstatou pocit úzkosti, který nás motivuje k tomu, abychom toužili po náboženství, kterým bychom tuto úzkost zmírnili.⁴²

Podle Habermase teologii ale není možné odvodit od pedagogiky, ani naopak a katechetika musí být propojena s hermeneutickým procesem explikací empirického pozorování. Se všeobecnou i náboženskou výchovou je spojen i životní proces socializace⁴³

---

⁴¹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁴² MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2.vyd. Olomouc: Maticе Cyrilometodějská. 1994. str.245

⁴³ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

3.7.1 Katechetika a sociální pedagogika

Sociální pedagogika se zabývá socializačními procesy ve výchově. Spolu s katechetikou je chápána jako integrace jednotlivce do kultury, společnosti a národa.

V socializačním procesu je výchova nutná k pochopení křesťanských hodnot a pro duchovní vývoj jednotlivce je nezbytná.⁴⁴

3.7.2 Katechetika a psychologie

Psychologie je naukou o psychických procesech člověka. A protože katechetika pracuje s člověkem, neobejde se bez nejnovějších poznatků o vnitřním, duševním životě člověka a jeho myšlení. Mezi obory, které přímo spolupracují s náboženskou výchovou, patří vývojová psychologie, která se zabývá jednotlivými vývojovými obdobími člověka a jeho chápání věcí v určitých etapách života.

V náboženské výchově se dá využít různých teorií vyučování. J. Liguš tyto teorie rozděluje na tři: *psychoanalytická, kognitivní, a teorie o učení*.

Psychoanalýza popisuje různé stupně od raného vývoje dětství pomocí Freudova objevu o infantilní sexualitě, zabývající se učením o fázích a krizích.

Kognitivní teorie se zabývá vývojem myšlenkových schopností, zkoumá jeho pokroky v řešení problémů a tvoření pojmů.

Teorie o učení zkoumá vývoj dospívajícího člověka, sled jeho vyučovacích procesů a jeho interakce se sociálním prostředím.⁴⁵

---

⁴⁴ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁴⁵ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

3.7.3 Psychologie učení

Je mnoho teorií o tom, jak učit, ale teorie o tom, jak se učit, představuje ucelený systém, ve kterém jsou shrnuty poznatky jednotlivých vyučovacích procesů současné moderní doby. Těmito teoriemi je např. *teorie behavioristická*, která je psychologickým bádáním, zkoumajícím pozorovatelné chování. Dále *psychologie osobnosti* nebo *kognitivní učení*.

Podle Jana Amose Komenského je nutné u dětí začít s náboženskou výchovou co nejdříve, protože když do sebe začnou vstřebávat okolní dění života a světa, tak vštěpováním pravd do svých duší se nejlépe formují.⁴⁶

3.7.4 Psychologie osobnosti vyučujícího

Psychologie osobnosti dává význam kognitivně-strukturálnímu členění látky textu a dokázala, že mechanickým vyučováním se nedosáhne dobrých výsledků.

Uznává tři aspekty správného vyučování, tím prvním je názornost v učení, že pochopitelné se dá snadněji naučit než nepochopitelné. Správný katecheta nesmí být pro své žáky nesrozumitelný a dvojnásobný, náboženskou látku musí vybírat přiměřeně věku svých žáků.⁴⁷ Katecheta by také měl mít jisté „učitelské charisma“, a to podle názoru apoštola Pavla (1K12,27). Měl by si to také sám uvědomovat. Církevní sbor by si měl sám svého učitele k výuce katecheze „povolávat“.⁴⁸

Dalším výukovým aspektem je začít učení tak, že celek se zprostředkuje co možná nejstručněji a zasadí se do látkových souvislostí. Jednotlivosti se dají pochopit z celku textu a to je také známým hermeneuticko-noetickým kruhem, který platí i v katechetice.

---

⁴⁶ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁴⁷ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁴⁸ SMOLÍK, J. *Závazek křtu: základy katechetiky*. 1. vyd. Praha: Kalich, 1974. str. 125

Třetím aspektem je nutnost stálého opakování již naučené látky, aby se nezapomněla. Zde platí výrok J. A. Komenského: Repetitio mater studeorum (opakování je matka moudrosti).⁴⁹

3.8 Katechetika a výchova

Katechetika i všeobecná výchova dává důraz na člověka. Katechetika pomáhá člověku integrovat pravdy Božího slova do jeho života a otvírá mu tak horizonty transcendentních pravd, tj. poukazuje na významnost vztahu člověka k Bohu. Člověk je skrze katechetiku integrován do společenství církve, ve které člověk čerpá odpovědi na všechny otázky svého života. V současném a starším pojetí výchovy je vidět značný rozdíl.⁵⁰

Podle Francouzských biskupů katolické církve *„Katechetické výchově se daří účinně v té míře, v jaké se křesťanské společenství sává konkrétní oporou a příkladem pro cestu víry jednotlivců. A k tomu dochází tehdy, projevuje-li se společenství víry jako pramen, místo a cíl katecheze.“*⁵¹

V dnešním pojetí výchovy se dává důraz na „rozvoj lidské osobnosti“. Oproti staršímu pojetí výchovy, ve které šlo o jednosměrný proces, jak vštípit pravdy jako objektům výchovy bez jejich vlastní aktivity. V dnešním pojetí se dává důraz na obousměrný výchovný proces, ve kterém se směřuje k výuce směrem od vychovatele k dítěti a též od dítěte k vychovateli.⁵²

J. Liguš se zmiňuje o *„poznání J. A. Komenského, který explicitně zdůrazňoval, že „dítě není jako kus dřeva, který je třeba okřesávat“, že se „vyvíjí podle vnitřních zákonů*

---

⁴⁹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁵⁰ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁵¹ FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *O směřování katecheze v dnešní době*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 102 str. ISBN 978- 80-7195-221-3 str. 36

⁵² LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

podobně jako rostlina a potřebuje k tomu příznivé vnější podmínky, obzvláště laskavou péči.“⁵³

3.9 Výuka katecheze mládeže v období adolescence

Adolescence je obdobím mezi 15 - 22 lety. Je obdobím plného rozvoje duševních a tělesných schopností. Je to období zklidnění, dozrávání, někdy i zakládání vlastní rodiny. Téměř dospělý jedinec je schopen složitých intelektuálních operací a rozvíjí logické myšlení, které je patrné z jeho postojů, které zaujímá. Je také tvárný, flexibilní a přizpůsobivý. Těší se fyzické síle a optimismu a uvědomuje si, že má celý život před sebou.⁵⁴

Ve věku adolescence dochází k tělesné i duševní zralosti. Pasivita ustupuje do pozadí a utváří se tak touha po samostatnosti.⁵⁵ Člověk se v tomto období vyhraňuje, uvědomuje si své další životní směřování. Je dobře, pokud zakouší „hlad“ po Bohu a touží poznávat Boží vůli skrze Boží slovo.

Právě k tomu by měl směřovat i záměr podobenství, připodobnit člověku Boží smysl a plán pro jeho život, kterým je Boží láska „sklánící“ se k nám a vědomí toho, že Bůh za námi stojí v dobrém i ve zlém.

Bůh v našem životě vede věci k dokonalosti a jeho vůle směřuje k našemu dobru a nikoli naší porážce.⁵⁶ V tomto období dospívání jedinec prožívá nejistotu a strach ze své role ve společnosti a hledá v ní sám sebe, hledá smysl vlastního života. Výchova by tak měla pomoci tento strach z budoucnosti překonat a překonat také svou osamocenost. V tomto období dospívání už začíná dospělost a je důležité „dosáhnout intimity a sblížení se s partnerem“.

---

⁵³ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2. str. 38

⁵⁴ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁵⁵ TOMÁŠEK, F.K. *Pedagogika*. 1.vyd. Brno: Nibowaka, 1992. 350 str. ISBN 80-901294-0-4

⁵⁶ *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

Toto období je také dobou, kdy člověk chce pro někoho žít a také se o někoho starat, nejlépe o někoho, kdo ho potřebuje či „vyrovnat se se strachem z konce života a překonat ho tak dosáhnutím vlastní integrity, moudrosti a přijetím.“⁵⁷

3.10 Vyučování podobenství v evangeliích

Pán Ježíš ohlašoval blízkost Božího království ve svých vyučováních učedníkům i prostým lidem, kterým kázal. Hodně mluvil skrze podobenství, ve kterých ohlašoval příchod Božího království a v přípravě na něj zdůrazňoval nutnost pokání (odvrácení se od svých hříchů).

Mluvil v podobenstvích, aby pochopili jen ti, kterým je to dáno. Také svým učedníkům vysvětloval význam podobenství později po kázání, v soukromí.

Pán Ježíš kázal o důvodu řeči v podobenstvích ve vztahu k lidem a hlavně k zákoníkům a farizejům a jiným nepřátelům jeho kázání, „*mnozí budou slyšet, ale neuslyší, budou hledět, ale neuvidí, neboť jejich srdce obrostlo tukem a srdcem nepochopí.*“

(Mt 13, 14-15).⁵⁸

Tématické náměty pro zvěstování Božího království čerpal Pán Ježíš z událostí běžného života, ze zákonitostí přírody, z určitých národních zvyklostí a z tradičního mudrosloví.

Ježíš byl nejen veleknězem, učitelem a prorokem, ale také milujícím Bohem a člověkem, který chtěl lidstvu ukázat skryté zákonitosti Božího království a připravit jej na něj. Jeho podobenství vyučují člověka konkrétními poučeními, hlubokými pravdami i moudrostí. Některá jeho podobenství lze považovat za krátká vyučování nebo kázání. Pedagogický charakter mají všechna vybraná podobenství, která člověka seznamují s duchovními a skrytými zákonitostmi Božího království.⁵⁹

---

⁵⁷ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁵⁸ *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

⁵⁹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

Vybranými podobenstvími této práce jsou podobenství o plevelu Mt 13, 24-30, Mt 13, 36- 43; podobenství o hořčičném zrně - Mk 4, 30-32, Mt 13, 31-32, Lk 13, 18-19; podobenství o pokladu a perle Mt 13, 44-46; podobenství o rybářské síti Mt 13, 47 – 50; podobenství o posledním soudu Mt 25, 31-46.

Tato vybraná podobenství se podle J. Liguše dají zařadit do skupiny didakticko-katechetických parabol. Další, druhou skupinou, jsou paraboly pedagogicko exemplární, např. podobenství o Samaritánovi, poučující o tom, jak se v určité situaci správně zachovat.

Třetí skupinou jsou podobenství kerygmaticko - evangelizační. Některá z nich například ukazují jako špatný příklad člověka, který jde vědomě proti Bohu svými činy a rozhodnutími. Tato podobenství mají mít poučující a evangelizační charakter.

Čtvrtou skupinou jsou podobenství zaměřující svou pozornost člověka k eschatologické budoucnosti, věcí posledních dní, konce světa a posledního soudu.⁶⁰

3.11 Matoušovo evangelium

Tradice připisuje autorství 1. evangelia Matoušovi (hebr. Matatjá, „dar Boží“). Jako syn Alfeův byl výběřčím daní a byl povolán Ježíšem, aby se stal jedním z dvanácti apoštolů.⁶¹ Dodnes je stále otevřená otázka, zda-li byl skutečným pisatelem evangelia. S jistotou ale můžeme říci, že dnešní forma evangelia je inspirovaným Božím slovem.⁶²

Matouš píše své evangelium židovským křesťanům, kteří se právě rozcházejí se židovstvím. Není to zcela dobrovolný rozchod, ale jsou exkomunikováni ze Synagóg.

Dochází k tomu ale překvapivě celkem pozdě. Matouš píše toto evangelium v osmdesátých letech 1. stol. po Kristu.

---

⁶⁰ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁶¹ FOUILLOUX, D. a spol. *Slovník biblické kultury. 1. vyd.* Praha: Ewa Edition, 1992. 320 str. ISBN 80-900175-7-6

⁶² MERELL, J. *Radostná zvěst Nového zákona*. Praha: Česká katolická charita, 1973. 150 str.

Křesťané stojí ve stejné rozkolné situaci jako apoštol Pavel, jenomže o půl století později. Pavel se rozešel s oficiální synagogou a rozšířil svou misi k pohanům a církev se tak rozšířila do celého Středomoří.⁶³

Jedná se o nejobsáhlejší z evangelíí a díky své katechetické formě získalo největší vliv v dějinách církve.

Na jazyku Matoušova evangelia je patrný vliv Septuaginty hlavně na jeho gramatice, stylu a myšlení. Matouš používá časté semitismy. Pro „království Boží“ užívá výraz „království nebeské“, řecké „laos“ pro lid, „ethné“ pro pohany (hebr. gojim). Pro Matoušovu teologii jsou typické výrazy jako třeba „spravedlnost“ (dikaiosyné), „boží vůle“ (theléma), „já však vám pravím“, „Pán“ (Kyrios), „učit se“ (manthanó), „mzda“ (misthos), „příchod“, resp. „návrat“ (parúsia) a jiné termíny.

Na rozdíl od Marka zpracoval Matouš daleko větší množství materiálu, a tak musel svůj text krátit. Kompozici svého díla mohl Matouš převzít od Marka, jeho předlohu rozšířil o Ježíšovy výroky z pramenu logií (Q) a přidal další látku (Mt). Kromě toho tuto látku doplnil vyprávěním na počátku a na konci své knihy.⁶⁴

Matouš nebyl přímým Ježíšovým učedníkem a tak píše podle předlohy Marka. Marek je ale pro Pavlovský, tzn., že píše pro křesťany z pohanů, kdežto Matouš jak již bylo řečeno, píše pro židovské křesťany.

V celkové kompozici je nápadným rysem Matoušova evangelia pět velkých Ježíšových řečí.⁶⁵

V další koncepci je pro Matouše charakteristické úvodní a závěrečné líčení. Na konci je pasáž o setkání učedníků se vzkříšeným Ježíšem. Na počátku pak Matouš doplňuje text převzatý z Marka o vyprávění okolností Ježíšova narození.⁶⁶

---

⁶³ MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Centrum biblických studií AVČR, 2011. 512 str. ISBN 978- 80- 87287- 44-6

⁶⁴ POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad, 2013. 840 str. ISBN 978-80- 7429-186-9.

⁶⁵ MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Centrum biblických studií AVČR, 2011. 512 str. ISBN 978- 80- 87287- 44-6

⁶⁶ POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad, 2013. 840 str. ISBN 978-80- 7429-186-9.

V této práci je použito převážně podobenství v kontextu Matoušovi 13. kapitoly, která je bohatá na originální podobenství.

Matoušovo evangelium zdůrazňuje Ježíšovo myšlení, kterým se nezpronevřil židům a zákonu, nýbrž Boží zákon rozšířil a prohloubil tím, že ho vztáhl na všechny národy.⁶⁷

3.11.1 Vyučování v prvotní církvi

V počátcích křesťanství vyučovala katechezi novozákonní církev, která uskutečňovala své poslání na této zemi zvěstováním Kristova evangelia. Ve službě církve bylo, podobně jako v Ježíšově činnosti, zahrnuto všech apoštolsko- kerygmatických prvků, jako je *zvěstování božího slova* (řecky *kéryssein*), tedy zvěsti o spasení, tak také katecheze čili katecheticko-didaktického aspektu (řecky *katéchein* a *didáskein*) a poimenické činnosti.

Apoštolové provozovali praxi po vzoru Pána Ježíše, a skrze něj duchovně vystrojovali svou církev charismaty Ducha svatého. To je církevní praxí i dnes. Později církev začala rozlišovat různě pokročilé stupně vyučování. Fundamentální učení se vztahovalo na počátky víry, elementární se nazývalo „mlékem“ a pro pokročilejší se nazývalo „tuhým pokrmem“. Z metodického hlediska se v novozákonních knihách nenalezne žádné podrobně vypracované teorie, jak vyučovat a jak vychovávat věřící. Děti byly také součástí sborového života i bohoslužeb.

Zavedení katechumenátu (vyučování nových věřících) se nejdříve vztahovalo pouze na nepokřtěné věřící. Dnes se tímto výrazem označuje vyučování již pokřtěných křesťanů. V Matoušově evangeliu se výraz katechumenát vztahuje spíše na dospělé, než na děti. Dějiny ukazují, že zavedení katechumenátu do církve bylo dlouhodobým procesem. Postupně se utvářely jednotlivé stupně vyučování katecheze. Nejdříve skrze učitele, a to skrze charismata. Ve spisu Didaché se popisuje výuka věřících před křtem a samotné

---

⁶⁷ BOWKER, J. *Ilustrovaný průvodce Starým a Novým zákonem*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2005. 532 str. ISBN 80-7360-385-3

vykonání křtu, buď ponořením do vody či pouhým pokropením. Dále se zde rozvíjí nauka trojičního křtu, ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého. V Didaché se uvádí, že „eucharistie“ by neměla být podávána nepokřtěným.

V dalším období vývoje katecheze ve 2. st. se utváří názory na samotnou výuku. Měla by trvat nejméně po tři roky, měla by mít tři stupně, a ke třetímu stupni patřilo soustavné denní vyučování, které před křtem sám biskup zakončil vzkládáním rukou a exorcismem. Před křtem se společně modlili a drželi půst. Křest se většinou uděloval na Velikonoční neděli. Věřící byli křtem přijímáni jako „osvícení“ (fotizomenoi), kteří skrze křest přijali Ducha svatého.

3.12 Metodika vyučování

Katecheze prošla velkým vývojem. K němu přispěli apoštolští otcové, jako byl např. Ireneus, Cyprián, Justin mučedník a Theofilos. Etické, alegorické a sakramentálně-symbolické katechetické aspekty. V dalším historickém vývoji připojil metodologické hledisko i Řehoř z Nissy, svým dílem „Velké katechetické řeči“. Dále Jan Zlatoústý-Christostomos zase dílem „o výchově“ rozvinul další pedagogické přístupy. Aurelius Augustinus zase zdůraznil, že hlavní starostí katechety by mělo být, aby skrze něj promlouval sám Bůh. Ve své metodice zdůrazňuje, že „znaky a symboly, které učitel předkládá studentům, musí podporovat to, co už vědí.“ Učitel dále „musí mít explicitní poznání základních principů výuky a musí být schopen je zúžit na první principy vyučování“.⁶⁸

Podle T. Butty, neexistuje žádná absolutní, jednotná a stále platná metodika výuky katecheze. Záleží velmi, na způsobu podávané látky, na charismatu vyučujícího, na věku žáků a jejich psychických schopnostech, na velikosti skupiny a na udržení pozornosti žáků

---

⁶⁸ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek. 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2. str. 49

za pomoci různých pomůcek, okolností a metod. V každé skupině má úspěch jiná metoda vyučování.⁶⁹

K dalším osobnostem výuky katecheze patřili významní teologové, jako byl Mistr Jan Hus, Martin Luther, Filip Melancton, Ulrich Zwingli, Jan Kalvín nebo Erasmus Rotterdamský. Vlivným teologem Jednoty bratrské byl Petr Chelčický, ale nepochybně největší osobností jednoty a největším učitelem byl Ján Amos Komenský.

Další velkou osobností teologie a její výuky byl zakladatel Jezuitského řádu sv. Ignác z Loyoly. Po něm přišli mnozí další teologové, kteří přispěli ke značnému vývoji katecheze, mezi ně patřili osvícenští filosofové jako byl J. Lock, J. J. Rousseau, I. Kant, a také pietisté či jiní teologové, jako byl P.J. Spener, A.H. Francke, M. L. von Zinzendorf,, později také M. Bel, v romantismu pak F. E. D. Schleiermacher, E. Ch. Achelis.

V katechetice 19. a 20. století nastává rychlý pokrok, životy rodin jsou modernizovány a životní styly rodin se od základů mění. Rodinná výchova z důvodu zaměstnanosti rodičů ustupuje do pozadí. Více se rozlišují rozdíly mezi chudými a bohatými.

V protestantské katechetice 19. a 20. století nastal velký dynamický vývoj ve všech oblastech i konfesích. Do teologie zasahuje Liberalismus a mnozí teologové, jako byli např. A. Schweitzer, E. Troeltsch nebo A. von Harnack, se zasluhují o oddělení teologie od života církve a řešení některých náboženských otázek bez autority Písma svatého. Tito teologové přicházejí s historicko-kritickou metodou. Kromě liberálního přístupu se objevuje ve 20. stol. teologie dialektická.

E. Kautsch doporučuje, aby se na nižších stupních škol nevyučovala katechetika s pomocí biblické kritiky. Ta by se měla vyučovat až později, a správný katecheta by měl být skutečně křesťanská osobnost.

A. Kraus zase zdůrazňuje, aby katechetové uměli přesně rozlišit to, co je v písmu věčné a platné dodnes. Vychází ze spolupráce katechetiky a pastorační teologie, která by měla sloužit nevěřícím lidem k poznání Pána Ježíše Krista.

---

⁶⁹ BUTTA, T. *Na cestě s Ježíšem*. Praha: Odbor duchovní péče úřadu Ustřední rady ČČSH, 2004. 109. str. ISBN 80-7000-864-4

Nejvlivnějším teologem dialektické teologie je K. Barth, který původně vyšel z liberalizmu, ale vrátil se ve své teologii zpět k biblickým pramenům a k reformačnímu odkazu trojiční teologie. Hlavní důraz dává na odlišnost člověka a Boha. Bůh je podle něj úplně jiný (*Deus totaliter aliter*), než jak mu rozuměla liberální teologie. Není jen věčnou láskou, ale je také soudcem a Pánem nad dějinami a jen jemu patří čest i sláva.⁷⁰

Teolog D. Bonhoeffer zase poukázal na to, že tato teologie podcenila katechetiku a to zejména nauku o církvi. Stavěl tak všechny oblasti života na biblickém myšlení a Božím působení v dějinách spásy.

L. Fendt v náboženské pedagogice zase zdůraznil, že v náboženské výchově jde především o poznání a uznání Boha, v poslušném životě a ve službě jemu. Podle něj byla nejučinnějším výchovným prostředkem samotná bohoslužba. Zde se výchova zaměřuje nejen na dospělé, ale i na děti.⁷¹

Jednou z nejvlivnějších osobností katecheze byl J. A. Komenský (*28.3. 1592). Celý svůj život věnoval vzdělávání a výchově dětí. Do výuky katecheze vnesl nové metody, kterými ovlivnil i pedagogiku.⁷² V katechezi vycházel ze zjevení. Výrazným pramenem jeho myšlení byla tradice české reformace a to jak husitská, tak bratrská. Byl především spjat s Jednotou bratrskou. Komenského pedagogika byla příkladem všem generacím. Zastával se univerzality vzdělávání všech lidí. Za nejučinnější způsob obnovy lidského pokolení pokládal vzdělávání mládeže. Zastával názor, že celý život je člověku přípravnou školou pro věčnost.

Komenského charakterizuje metoda přirozenosti, pojednává slovně o názorné metodě a také pojednává o vyučování jazyků. Dále pojednává o výchově k mravnosti a o vštěpování zbožnosti. Podle Komenského má být škola křesťanskou, v níž Bible má významné místo. Nezastupitelným místem pro utváření křesťanského života je hlavně

---

⁷⁰ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁷¹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁷² SMOLÍK, J. *Závazek křtu: základy katechetiky*. 1. vyd. Praha: Kalich, 1974. str. 125

rodina. Pro církevní výchovu napsal významnou příručku „Katechismus pro mládež českou Jednoty bratrské“.⁷³

3.13 Metodika vyučování z pohledu Bible

Prvním textem, který obsahoval hlavní principy starozákonní katecheze s didaktickými prvky, bylo „vyznání víry“ (5M 6,4-9). Tento text byl textem celého Izraele. Rodinné prostředí mělo formovat svoje potomky „vštěpováním Božích slov do paměti“. Výuka a memorování Božích činů spasení v každodenním rodinném životě byla velmi důležitá. Součástí výuky v rodinném životě by mělo být učení se základním článkům víry, společně s biblickými slovy a učení se modliteb, některých žalmů, klíčových biblických textů, apoštolského vyznání víry a jiných ekumenických vyznání a nejlépe učit se je nazpaměť.

Učení by mělo být také vizuálně obohaceno o obrázky biblických výjevů či nápisů na dveřích a branách. Slyšená slova by měla proniknout až do srdce, kde by měla být nejlépe uložena.⁷⁴

3.14 Etymologie, definice a funkce didaktiky

Slovo „didáskein“ pochází z řeckého slovesa a znamená v překladu učit, poučovat, vyučovat. Z něj vychází substantivum „didáskalos“, které značí mistra nebo učitele. Příbuzným slovem je „didaché“, které má význam nauky o vyučování.

Dalšími řeckými výrazy jsou „didaktós“ znamenající „vyučení, poučení“ a „didaktokos“, označující „schopnost vyučovat“. Jde tedy o vědu, která se zabývá metodami vyučování.

---

⁷³ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2

⁷⁴ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

Didaktika označuje tu část náboženské pedagogiky, která kriticky reflektuje a zkoumá podstatu vyučovacích procesů, jejich principy a efektivnost vyučování, včetně výchovných procesů.⁷⁵

3.15 Didaktické teorie

Didaktické teorie nám ukazují, které aspekty vyučování zdůraznit, co charakterizují, na co se soustřeďují. Mezi ně patří *deskriptivní teorie*, která popisuje vztahy v dané skutečnosti vyučování.

Dále *analytická teorie* zabývající se členěním učební látky a vytvářením hypotéz. *Historicko-hermeneutická teorie* a *preskriptivně – inovační*, která se zaměřuje na to, co se dá nově změnit. *Normativní teorie* zase vytváří kriteria a poučky pro dané vyučovací procesy.⁷⁶

3.16 Vědecké a výchovné metody

Mají dvě hlediska a to jak pedagogické, tak teologické. Teologická stránka je důležitá pro samotnou křesťanskou víru a církev a pedagogická stránka zase přináší ověřené pedagogické postupy a metody. V náboženské pedagogice, hraje velkou roli zkušenost. Tato zkušenost musí být nějak prožita.⁷⁷

Pokládají se srozumitelné otázky, např. jak děti hodnotí osobnost Ježíše Krista, nebo jaký je jejich přístup k Bibli apod.

Otázky musí odpovídat intelektuální úrovni a věku žáků a nesmí být sugestivně podávané. Otázky se doporučuje formulovat tak, aby se na ně nemohlo odpovědět

---

⁷⁵ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁷⁶ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁷⁷ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005, 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

3.17 Pedagogické metody

Existuje několik metod v náboženské pedagogice a těmi jsou např. fenomenologická metoda, dialektická metoda, metoda hermeneutická a metoda empirická. *Fenomenologická metoda* se soustřeďuje ke zkoumání určitých jevů ve vyučovacích procesech. *Dialektická metoda* zkoumání zase ukazuje na dva odlišné jevy, které spolu srovnává v jeho protikladech. *Hermeneutická metoda* má východisko v lidských poznacích a zkušenostech obsažených v literárních textech, obrazech, sochách či rytinách. W. Klafki definuje hermeneutiku jako učení o pochopení smyslu. K pochopení smyslu se dochází cestou analýzy textu, objasňováním významu slov, souvislostí vět a odstavců s cílem přiblížit se co nejvíce smyslu autora. Důležitou úlohu hraje tzv. hermeneutický kruh, kde význam slova se chápe z jednotlivých větných souvislostí a smysl věty z pochopení smyslu jednotlivosti (interpretace jednotlivých slov).

Empirická metoda - v 50. letech vzniká *experimentální pedagogika*, která přijímá experimentální psychologii jako svůj základ. Udržuje se v USA a německy mluvících zemích. Pozdější označení je „*empirická pedagogika*“. Své metody čerpá hlavně ze sociálních věd.⁷⁸

3.18 Katechetická metodika

Induktivní metoda, název metody vychází z latinského slova „*induco*“ a znamená návod. Slovo „*inducere*“ má význam jako „uvést, zavést“. Tato metoda představuje výklad učitele, který skrze výklad nové biblické látky z určitých příkladů odvozuje všeobecné pravidlo. Používá se např. u podobenství. Tento proces je nazýván generalizací. Jde v něm o jasné a stručné definování pravidla, ke kterému žáci dojdou cestou indukce. Příkladem induktivní metody je např. v podobenství o marnotratném synu vyvozena všeobecná pravda, že Bůh odpouští kajícímu všechny jeho hříchy. Oproštěním od podružných událostí a znaků ukazuje ke všeobecnému pravidlu, které je vyvozeno a tomuto pravidlu (že Bůh odpouští) se v náboženské výuce říká zlatá věta. „Induktivní metoda“ se projevuje jako postup od „zvláštního k obecnému“.

---

⁷⁸ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

Analytická metoda spolupracuje s induktivní metodou. Celek textu se rozkládá na jednotlivosti, které lze rozložit na věcnou a myšlenkovou část. Od analýzy textu se přechází k souhrnnému celku a samostatným pozorováním, usuzováním a tvořením vyučujícího a jeho žáků, se biblický děj zažívá jako celek a pozorováním své mysli se rozloží na jednotlivé součásti.

Deduktivní metoda – pojem *dedukce* je z latinského „*deducere, deduco*“ a znamená vésti, sváděti, odvádět, odvracet“. Učitel v této metodě nejdříve své žáky seznámí s všeobecně platným zákonem či pravidlem, které aplikuje na konkrétní příklady a jevy ze života.

Syntetická metoda – pojem je z řeckého slovesa „*syntithesthai*“ a znamená smluvit se, souhlasit, dohodnout se s někým. Jde zde o postupné skládání určitých celků biblického textu v jednu syntézu. Rozlišujeme syntézu věcnou, reálnou, myšlenkovou a logickou. Věcná syntéza postupuje od jednotlivostí k celku. Části biblického textu se skládají v jeden celek, který se potom přesně definuje.

Genetická metoda je zase příbuzná metodě induktivní, je také nazývána metodou heuristickou nebo vynalézavou. Z nové látky se vyvozují závěry, které jsou snadno zapamatovatelné vzhledem k vědomostem a představám žáků.

Dogmatická metoda podává poznatky jako hotová fakta, aniž by vyžadovala jakoukoli aktivitu ze strany žáků. V popředí této metody je vždy pouze učitel.

Vyprávěcí a přednášecí metoda vyprávění má v náboženské výchově jako didaktický prostředek první místo.⁷⁹ Katechetické metody a jejich užití v praxi rozlišuje T. Butta na *verbální metody* (zejm. *vyprávění*), kterou volil i sám Pán Ježíš a *dialogické metody* (zejm. *rozhovor*) jako je kladení otázek a odpovědí. Vyprávění je nejstarší a nejučinnější forma náboženského vyučování.⁸⁰ K zásadám této metody patří podle T. Butty „obsahová pravdivost, dále vhodný výběr látky, jasné členění vyprávění,

---

⁷⁹ LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

⁸⁰ BUTTA, T. *Na cestě s Ježíšem*. Praha: Odbor duchovní péče úřadu Ústřední rady ČČSH, 2004. 109. str. ISBN 80-7000-864-4

logické uspořádání, názorný příklad, poutavost vyprávění, srozumitelnost“.⁸¹ Správný katecheta musí ve svém mluveném projevu zachovávat zásady komunikačního desatera.⁸²

Názorné (demonstrační) metody kde jsou využity katechetické pomůcky, jako jsou obrazy a audiovizuální média. Dále *metody praktické činnosti* – zejm. kreslení, zpěv, dramatizace. Zde hraje roli motivace a zájem žáků a je důležité udržení kázně a pozornosti žáků.⁸³

---

⁸¹ BUTTA, T. *Na cestě s Ježíšem*. Praha: Odbor duchovní péče úřadu Ústřední rady CČSH, 2004. 109. str. ISBN 80-7000-864-4. str.7

⁸² BUTTA, T. *Na cestě s Ježíšem*. Praha: Odbor duchovní péče úřadu Ústřední rady CČSH, 2004. 109. str. ISBN 80-7000-864-4

⁸³ BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2

4. Hermeneutika jako teologická disciplína

Etymologie slova „hermeneutika“, pochází z řeckého pojmu „hermeneuó“ a v překladu přesně znamená: vysvětlovat, vykládat, překládat z jedné řeči do druhé, tlumočit a interpretovat.⁸⁴

Termín „hermeneutika“ odvozujeme také od řeckého slovesa herméneuein, které znamenalo nejspíše „hermovat“, tj. napodobovat boha Herma (řeckého posla bohů). Hermeneutika tak vyjadřovala božské věci lidskou řečí.⁸⁵

Hermeneutika je tedy věda o tom, jak vysvětlovat, překládat či interpretovat text, takovým způsobem, aby mu mohli porozumět i druzí lidé. V křesťansko - teologickém rámci je hermeneutika pomocnými pravidly umožňujícími porozumění biblickému textu.⁸⁶ Podle P. Pokorného „*Hermeneutika jakožto teorie výkladu, teorie interpretace, se v dnešním pojetí stává teorií rozumění vůbec.*“⁸⁷

---

⁸⁴ LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod*. 2 vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

⁸⁵ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021- 779-0.

⁸⁶ LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod*. 2 vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

⁸⁷ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021- 779-0. str. 17

4.1 Hermeneutika a její pomocné vědy

Hermeneutika je nejen vědou, ale i uměním. Hermeneutika jako biblická věda spolupracuje jak s exegezí, tak s lingvistickými a komunikačními vědami.⁸⁸

Biblická hermeneutika zahrnuje velmi širokou oblast. Je vědou o porozumění biblickým spisům a analyzuje způsob, jak probíhal a probíhá vědecký výklad Bible a také tento výklad podrobuje kritickému přezkoumání.⁸⁹ Hermeneutika jako věda o metodách exegeze je systematickou teorií, vyznačující se výkladovým (interpretačním) přístupem ke svědectví Svatého písma jako celku.⁹⁰

4.1.1 Exegeze

Exegezí se rozumí výklad jednotlivých biblických textů. Postupem exegeze je, že studuje určitý text, všímá si významů jednotlivých slov u vybraného textu, jeho původní řeči a také ho rozebírá v jiných kontextech. Sleduje tedy význam slova v různých souvislostech a řídí se podle biblické konkordance.⁹¹

V hermeneutické exegezi tedy pátráme po původním významu textu. V hermeneutice z hlediska expozice (výkladu) jde o aktualizaci, rekontextualizaci a aplikaci. Mezi formy exegeze patří kritika tradice, textová kritika, a kritika redakce.⁹² Dále metody literární a lingvistické, typologické, analogické, alegorické a další.⁹³

---

⁸⁸ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021-779-0.

⁸⁹ OEMING, M. *Úvod do biblické hermeneutiky*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 264 str. ISBN 80-7021-518-6

⁹⁰ SALAJKA, M. *Teologie a praxe církve*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. str. 219 ISBN 80-246-0102-8

⁹¹ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021-779-0.

⁹² POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021-779-0.

⁹³ SALAJKA, M. *Teologie a praxe církve*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. str. 219 ISBN 80-246-0102-8

4.1.2 Symbolika v exegezi

V hermeneutice se užívá také alegorického výkladu. Pracuje se zde se symbolikou a obrazností. V exegezi symbolů má reprezentativní symbol povahu odkazu a tím se odlišuje od diskursivních symbolů, které se užívají v matematice a logice. Reprezentativní symboly se vyznačují hlubokomyslností na jedné straně a problematickou nesrozumitelností na straně druhé a navzájem se spolu prolínají.⁹⁴

Známý hermeneutický odborník M. Oeming k tomu poznamenává: „*Symbole oznamují, tematizují a vyzdvihují to, co se má poznat a vzít na vědomí. Přesto, ponechávají skutečnost, o které vypovídají, v pološeru, setrvávají v neomluvitelné nedotaženosti, nevedou k definitivnímu rozhodnutí. Jejich význam se vytváří jednak pomocí odkazu na vyjadřované, jednak zpětnou referencí k symbolu samému*“.⁹⁵

Symbolická obraznost se často používá v podobenstvích v podobě nadsázky a alegorie. Správný výklad symbolu v hermeneutice by měl směřovat k aktuálnímu poselství současnosti

To je vlastní zájem hermeneutiky, která učí jak nejlépe věrohodně a aktuálně tlumočit význam určitého textu tak, aby mu lidé rozuměli a aby oslovil současného člověka. Obě dvě disciplíny spolu tedy úzce spolupracují a mají sloužit ke kázání Božího slova. Obě poukazují na to, že jedinou normou kázání je Písmo Svaté a obě zkoumají jeho význam.⁹⁶

4.1.3 Lingvistické literární typy biblických textů

Lingvistika jako věda o systému znaků lidské řeči nebo jako dorozumivacím systému v podobě znaků, je naukou o tom, jak se lidé v celé historii a po celém světě dorozumívali. Rozděluje se na diachronní lingvistiku, kterou se rozumí historická

---

⁹⁴ OEMING, M. *Úvod do biblické hermeneutiky*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 264 str. ISBN 80-7021-518-6

⁹⁵ OEMING, M. *Úvod do biblické hermeneutiky*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 264 str. ISBN 80-7021-518-6. str. 127

⁹⁶ OEMING, M. *Úvod do biblické hermeneutiky*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 264 str. ISBN 80-7021-518-6

jazykověda a která studuje historický význam jazyka a dále na synchronní lingvistiku, která zase studuje systém syntaktických a gramatických pravidel. Jednotlivými literárními lingvistickými typy, které se v lingvistice rozlišují, jsou *alegorie*, *metafora*, *hyperbola* a *ironie*.

Alegorické texty – pojem „*alegorie*“ pochází z řeckého „*alegorein*“ a znamená v překladu „hovořit jinak, obrazně či jinotajně. Je způsobem nepřímého literárního zobrazení obsahu, věcí nebo myšlenek, které nemohou být z nějakého důvodu vyjádřeny přímo.⁹⁷ Alegorie převádí i celý děj do jiného prostředí, často se mluví o lidech, jako o zvířatech.⁹⁸

Texty metonymické - v metonymii jde o záměnu slov na základě vnitřní, věcné souvislosti, přičemž jeden pojem může být souhrnným názvem pro celek. Může zde být užita personifikace, která se obvykle vyskytuje v poetické řeči. Dále také synekdocha, která souvisí s metonymií (v textu, kde určitá část zastupuje celek).

Hyperbola je specifickým autorovým stylem, kterým zveličuje určitou událost tak, aby mohla vzniknout určitá, celkem konkrétní souvislost. Hyperbolické texty mají svojí historickou dimenzi, ale historická realita je nadsázkou, přehodnocením až nadhodnocením, aby tak bylo zvýrazněno čtenáři uznání určité neznámé pravdy. Hyperbolická věta musí být posuzována a získává tak svůj význam v kontextu, ve kterém se událost zrodila a kterou účastníci popisují.

Ironie – biblické svědectví má na mnoha místech až ironický nádech.⁹⁹

Lingvistika se dále dělí na *stylistiku*, *sémantiku* a *sémiotiku*.

---

⁹⁷ LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod*. 2 vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

⁹⁸ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021- 779-0.

⁹⁹ LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod*. 2 vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

Stylistika je věda o různých stylech, ve kterých je určitý text napsaný. Každý autor má svůj vlastní a osobitý styl. Styl každé biblické knihy je trochu odlišný, ale jejich styl je jasný, strhující a dotýká se těch nejzákladnějších otázek lidského života.

Sémantika je věda o významu jazykových jednotek, může se jednat o význam jednoho slova anebo význam celé věty. O význam biblického verše nebo celé perikopy.

Sémiotika nebo-li *sémiologie* je velmi volně vyjádřeně věda o významu znaků. Pojem pochází z řeckého „*semeion*“ (znak, znamení) a „*semiotikos*“ je ten, kdo vysvětluje znaky. Vysvětlují se jednotlivé obrazy či malby, ale i řeč těla jako jsou pohyby očí, rukou, nohou a také gesta.¹⁰⁰

Sémiologie je věda o znacích v životě společnosti. Hlavním a nejkompexnějším systémem znaků je jazyk, který má svůj kódovací rejstřík, registrující vztah znaků k věcem. Také má svou „gramatiku“ a svou pragmatiku. Gramatiku zde lze chápat jako strategii, s níž jazyk jako systém užívá slova jako znaky (lexemy) pragmaticky.¹⁰¹

4.1.4 Metafora a symbol v hermeneutice

Pojem metafora je z řeckého „*meta*“ a toto slovo může znamenat uprostřed, po, za. Řecké „*ferein*“, znamená „přednášet řeč, odnášet, nést“. Od tohoto významu může metafora znamenat přenášení pojmenovaných věcí a významu slova v jeho obvyklém lingvistickém smyslu. V tomto smyslu metafora přenáší význam určitého pojmu na jiný pojem, kterým se nahrazený výraz vysvětlí.¹⁰²

---

¹⁰⁰ LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod*. 2. vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

¹⁰¹ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021- 779-0.

¹⁰² LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod*. 2. vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

Symbol (řecky „symballó“) zase shrnuje informaci o určitém jevu či ideji a také vyjádření o jeho významu či smyslu.¹⁰³

Symbol je zvláštním jazykovým jevem, podle P. Pokorného je to „výraz o dvojitým smyslu, kde smysl doslovný, bezprostřední, fyzický odkazuje na smysl skrytý, obrazný, existenciální, ontologický atd.“¹⁰⁴

Podle Oeminga „Symbol odkazuje především na absolutní původ lidské existence, kterou nelze chápat abstraktně, nýbrž je jí potřeba porozumět a aktivně ji prožít.“¹⁰⁵

Symbole se počítají mezi stylistické prostředky spočívající v záměně slov a jejich významů užívaných v poetice, rétorice i v mnoha jiných komplexních literárních žánrech. V symbolech jako analogických prostředcích vyjadřování, se vychází z podobnosti mezi vyjadřovaným na jedné straně a mezi myšlenkou či ideou na straně druhé.

Symbol je soustředěn na jeden zdůrazňovaný rys, o kterém má čtenář či posluchač určité povědomí, znamená určitou nepsanou dohodu o jeho významu. Symbole čerpají své obrazy ze základní zkušenosti člověka a většinou jsou symbole nahraditelné jiným a stručným slovním výrazem.¹⁰⁶

V teorii symbolů je člověk pojímán určitým způsobem, jako jsoucno, které rozumí smyslu. Symbol zde zpřítomňuje „celek“ člověku a jako absolutní původ a základní smysl veškeré skutečnosti. Náboženské symbole označují celek a odkazují na to, co nás objímá. Odkazuje na šifry transcendence a symbol nás tak pobízí k myšlení.¹⁰⁷

---

¹⁰³ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021-779-0.

¹⁰⁴ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021-779-0. str. 54

¹⁰⁵ OEMING, M. *Úvod do biblické hermeneutiky*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 264 str. ISBN 80-7021-518-6. str. 129

¹⁰⁶ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021-779-0.

¹⁰⁷ OEMING, M. *Úvod do biblické hermeneutiky*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 264 str. ISBN 80-7021-518-6

Podle G. Lakoffa a M. Johnsona „*metafora je pro většinu lidí prostředkem básnické obraznosti a řečnických obrátů, je jevem spíše jazyka neobvyklého než obvyklého.*“¹⁰⁸ Metaforická přirovnání ale používáme každodenně v naší přirozené mluvě a v našem běžném jazyce. Metafory se stávají úplně prvními koncepty, skrze něž se setkáváme se světem a se sebou samými. Skrze metafory si také organizujeme naše zkušenosti a díky nim jsme také schopni pojmy si utřídit.¹⁰⁹

Podle Pokorného „*metafora je podobně jako symbol užitím slova v přeneseném smyslu, ve smyslu odlišném od jeho zakódované funkce, od „doslovného“ znění*“.¹¹⁰

Metafora rozbíjí náš současný pohled na svět a nabízí nám tak pohled nový. Také proto se stala prostředkem Ježíšova zvěstování a působí na své posluchače i v dnešní době. Metaforou se kromě P. Ricouera, zabývají také odborníci jako je H. Weder, J.L. Baylei a Vander Broek.¹¹¹

Metafory se skoro vždy týkají hlavně slov, na rozdíl od symbolů. Metaforická funkce slova spočívá v její nečekanosti a často jde o nové slovní spojení. Spolu s metonymií a alegorií se v literární teorii řadí mezi tzv. tropy (rétor. označení).¹¹²

4.1.5 Metonymie

Metonymie na rozdíl od metafor, která spočívá v přenosu označení na základě vnější podobnosti, spočívá v přenosu označení na jiný objekt na základě vnitřní

---

¹⁰⁸ LAKOFF, G. Johnson, M. *Metafory, kterými žijeme*. 1. vyd. Brno: Host, 2002. 282 str. ISBN 80-7294-071-6. str.15

¹⁰⁹ LAKOFF, G. Johnson, M. *Metafory, kterými žijeme*. 1. vyd. Brno: Host, 2002. 282 str. ISBN 80-7294-071-6

¹¹⁰ POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021- 779-0. str. 55

¹¹¹ BAILEY, J. L., VANDER BROEK, L. D. *Literary Forms in the New Testament*. Westminster. John Knox Press, Louisville, 1992.

¹¹² POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021- 779-0.

podobnosti. Třetím typem přenesení významu je synekdocha, ve které se přenáší význam z části na celek nebo z celku na část téhož objektu.¹¹³

Podle Lakoffa „*Metafora a metonymie jsou dva různé druhy procesů. Metafora je v zásadě způsob pojmání jedné věci na základě druhé a její primární funkcí je porozumění*“¹¹⁴.

Naproti tomu metonymie má primárně referenční funkci, což znamená, že nám umožňuje použít jedné entity, aby zároveň zastupovala entitu druhou. Metonymie má nejen referenční funkci, nýbrž také má zajišťovat pochopení věci. V metonymii zastupuje obraz určité věci pouze určitá část z celku, který v přirovnání zastupuje.

Např. v křesťanství pojem holubice zastupuje Ducha Svatého. Holubice je pojímána jako krásná, přátelská, něžná a hlavně mírná. Vznáší se z nebe na zem a metonymicky tak zastupuje Ducha Svatého. Tato metonymická symbolika není jen tak libovolná, nýbrž je zakotvena v pojetí holubice v rámci západní kultury a v pojetí Ducha Svatého v křesťanské teologii. Symbolické metonymie vycházejí z každodenních zkušeností a zároveň jsou tvořeny koherentními metaforickými systémy, jimiž jsou charakterizována náboženství, kultury, a které jsou tak zakotveny v naší fyzické zkušenosti a poskytují nám porozumění náboženským i kulturním pojmům.¹¹⁵

---

¹¹³ *Metonymie*. Wikipedia [online]. 2016, poslední revize 11.4.2016 [cit. 2016 – 07 - 03]. Dostupné z <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Metonymie>>

¹¹⁴ LAKOFF, G. Johnson, M. *Metafory, kterými žijeme*. 1. vyd. Brno: Host, 2002. 282 str. ISBN 80-7294-071-6. str.50

¹¹⁵ LAKOFF, G. Johnson, M. *Metafory, kterými žijeme*. 1. vyd. Brno: Host, 2002. 282 str. ISBN 80-7294-071-6

5. Podobenství Nového zákona

Termín podobenství vychází z řeckého slova „parabolé“ v češtině se užívá spíše výrazu „přirovnání či příměru“, který zjišťuje nějakou podobnost mezi zjištěnými skutečnostmi např. z nějaké zkušenosti, nějaké duchovní, abstraktní, náboženské či mravní pravdy. Podobenství je obrazem, který znázorňuje nějakou událost ze všedního života nebo ukazuje něco nového a méně známého, což ilustruje něčím, co je více známější a shledává platnost Božích zákonů stejně jako v přírodě, tak ve světě ducha.¹¹⁶

Jinak řecké sloveso “parabalein” zase znamená „házet, klást vedle sebe, stát vedle sebe“. Jiné další slovo blízké pojmu “parabolé” je “paroimia” a to také znamená “přirovnání, příměr”¹¹⁷

5.1 Vznik podobenství

Parabolické texty se vyskytovaly již ve starověké antice, kde byly součástí rétorické tradice a rozumělo se jim jako rozšířenému podobenství.¹¹⁸ Podobenství také nejdříve vznikala v podobě bajek a to jako příběh se skrytým obsahem své zvěsti.¹¹⁹ Ježíš a autoři evangelií byli přímo ovlivněni řeckými bajkami.¹²⁰ Nebo v rabínských spisech izraelského národa a jeho starozákonní Tóry.¹²¹ Až později s dobou Pána Ježíše Krista byla dovedena ke svému mistrovství v jeho kázáních a byla také později zapsána ve všech synoptických evangeliích.¹²² Několik podobenství se vyskytuje už ve Starém zákoně např. U proroka

---

¹¹⁶ NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník I.* díl. 3. vyd. Kalich. Praha, 1992. 769 str. IBSN 80-7017-528-1

¹¹⁷ LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod.* 2 vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

¹¹⁸ LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod.* 2 vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

¹¹⁹ GONZALES, R. *The parables of Jesus.* [online]. Januar. 2016 [cit. 2016 - 07- 01] Dostupné z <http://www.academia.edu/24664539/THE_PARABLES_OF_JESUS.pdf>

¹²⁰ GOWLER, D. *The Contexts of Jesus' Parables* [online]. 2006 [cit. 2016 – 07 - 2]. Dostupné z <https://www.academia.edu/5660652/The_Contexts_of_Jesus_Parables>

¹²¹ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova.* Praha: Kalich, 1930. 352 str.

¹²² MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství.* 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

Nátana nebo u Izajáše ale i v jiných prorockých knihách. Také je můžeme nalézt v žalmech. Obrazné mluvy podobné jako té v podobenstvích nalezneme také v rabínské literatuře.¹²³ Hebrejským názvem pro podobenství je hebrejský výraz *Mašal*, který v překladu znamená „řeč v hádankách“, ale dá se přeložit i jako alegorie, přirovnání, podobenství, přísloví, hádanka, bajka, narážka, posměch, ironie či aforismus nebo apokalyptické zjevení. Ale také pseudonym, fiktivní osoba, příklad, námět, polemika, omluva, popření či vyvrácení myšlenky.¹²⁴

Již v SZ nalézáme podobenství, např. Nátanovu usvědčující řeč (2S 12,1-14) nebo píseň o neplodné vinici (Iz 5,1-7).¹²⁵

5.2 Řád stavby podobenství

V podobenství jde o takovou podobu řeči, ve které je myšlenka znázorněna pomocí obrazného slova. Jde v něm o přirozený stylový prostředek, který se dobře hodí ke znázornění určité nadsmyslové skutečnosti. V podobenství jako v rozšířeném přirovnání je podstatným momentem tzv. „tertium comparationis“, kde podobenství chce vyzvednout vlastnost určité osoby, předmětu či dění a zároveň je z jiného úseku života pro jeho srovnání něco převzato. V každém podobenství jde o dvě složky, a to jak o obraznou, tak věcnou, a které dohromady tvoří jeden celek. Pojmy „obraz“ a „věc“ zde slouží hlavně k rozlišení mezi tím, co podobenství podává a staví před oči a tím, co chce o tomto vypovědět. Je zde rozdílného pojetí od podobenství, kde se obraz a věc kryjí v alegorii.¹²⁶

Oproti alegorii a metafoře se v přirovnání a podobenství ponechává slovům jejich původní význam. Sám Ježíš je používal k tomu, aby znázorňoval svoje učení na každodenní realitě, kterou jeho posluchači velmi dobře znali. Ježíšovy příběhy byly velice dobře srozumitelné, neměly skrytý jinotaj, ale měly něco společného s tím, o čem Pán Ježíš mluvil a co chtěl ve svém vyprávění znázornit.

¹²³ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav. 1972. 204 str.

¹²⁴ CURKPATRICK, S. Generic Characteristic of Mashal. *Between Mashal and Parable*, 2002. vol. 24. no.1

¹²⁵ POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad. 2013. 840 str. ISBN 978-80- 7429-186-9.

¹²⁶ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav. 1972. 204 str.

Podle odborníka J. Mrázka má toto již zmíněné tertium comparationis jen jeden srovnávací bod a tím je toto „něco“ společného v jedné, jediné stručné pointě. Podle něj nemůže mezi podobenstvím a alegorií existovat nějaká smíšená forma, ale právě toto tertium (srovnání) v jediné stručné pointě.¹²⁷

Podle J. Mánka „*nejenom vlastní podobenství, ale také parabola a příkladové vyprávění podléhají ve stavbě určitým zákonům.*“¹²⁸ A i pro ně je typická stručnost a výrazová úspornost. V podobenstvích vystupují jen skutečně nutné a nepostradatelné postavy. Často bývají skupiny osob vykreslovány jako jedna postava, a také nebývá vykreslováno více než tři osob. Osoby jsou zde charakterizovány svým jednáním a často je zde užito přímé řeči. Od posluchače se očekává, že si udělá svůj úsudek a ve vyhraněném postavení dvou typů proti sobě si jednu postavu vybere a rozhodne se pro ni ve svém následování. Vypravěč se snaží nesnadno pochopitelné aspekty podobenství vysvětlit nějakou jinak všem běžně známou skutečností.¹²⁹

5.3 Význam podobenství a jeho formy

Sám Pán Ježíš nebyl prvním vypravěčem podobenství, ale přivedl tato vyprávění k vysoké úrovni mistrovství.¹³⁰

Novozákonní podobenství se objevují ve všech zejm. synoptických evangeliích nebo např. v Tomášově evangeliu.¹³¹

Badatelé rozdělují novozákonní podobenství do několika skupin. Rozlišují mezi vlastním podobenstvím, parabolou, příkladovým vyprávěním a alegorií. Vlastní podobenství užívá obrazu, který je vzat z obyčejů všedního dne nebo z nějaké všeobecně známé skutečnosti.

---

¹²⁷ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹²⁸ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str. Str.10

¹²⁹ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹³⁰ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹³¹ POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad, 2013. 840 str. ISBN 978-80- 7429-186-9.

Parabola na rozdíl od vlastního podobenství, vypravuje volně vytvořené historky. Nejde v ní o to, co se děje, ale o to co někdo někdy jednou udělal, o nějaký vyprávěný příklad začínající slovy „byl jednou jeden“ (např. Lk 16,1).

Vlastní podobenství se dovolává toho, co je obecně platné a parabola zase toho, co se jednou mohlo stát.

Dalším druhem podobenství je příkladové vyprávění, které má blízko k parabole. Zatímco v parabole jde o určitou analogii, v příkladovém vyprávění jde hlavně o příklad.

Další možnou formou podobenství je alegorie, ale i ona, podobně jako parabola či příkladové vyprávění, představuje volně vytvořenou historku, která umožňuje posluchači „něčemu“ porozumět. Říká ale něco jiného než míní, užívá řady obrazů a mluví v jinotajích. Alegorii můžeme porozumět jen tehdy, pokud známe smysl jejích symbolů, jinak nám její hlubší smysl zůstává skrytý. Na rozdíl od podobenství je jen pro lidi zasvěcené. Pro tyto velké rozdíly bývá alegorie od podobenství ostře rozlišována.¹³²

R. Bultmann svým programem dějin formy pokračuje v cestě A. Jülichera. Podle něj třídí podobenství do čtyř skupin na Vergleich (porovnání, srovnání), Gleichnis (podobenství), Parabel (podobenství), Beispielerzählung (příkladové vyprávění). První tři kategorie představují jakousi škálu od pouhého přirovnání, až po příklad běžně opakujícího se děje či realistický obrázek jedinečného příběhu. Poslední kategorie je ochuzena o pointu a vlastně jen ukazuje následováníhodný příklad (např. podobenství o milosrdném Samaritánu).

R. Bultmann také důsledně pátrá po původnější, tedy „předredakční“ podobě sledovaných textů. C. H. Dodd¹³³ a J. Jeremias sdílejí s Jülicherem přesvědčení o jediné pointě ve výkladu podobenství.¹³⁴

F. Žilka roztřídil podobenství do šesti kategorií, a to jako obrazné výroky podle jejich obsahu. A to za I. na podobenství o zákonech království Božího, II. podobenství o

---

¹³² MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹³³ DODD, C.H. *The parables of the kingdom*. Cambridge : Fontana Books, 1961. 160 str.

¹³⁴ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

vztahu k Bohu, III. podobenství o lidském životě, IV. Podobenství o posledních věcech, V. obrazné příběhy, VI. Obrazné výroky¹³⁵

5.4 Vztah podobenství a alegorie

Podle Dufoura „*parabola se stává alegorií tam, kde už nejde jen o celkovou výpověď symbolického příběhu, ale kde detaily nabývají vlastního významu, za příslušného výkladu.*“¹³⁶

Podle Jülichera je metafora a alegorie oproti podobenství a přirovnání chápána jako podoba řeči, která užívá svá slova v ne-vlastním, (jiném než doslovném) významu. Metafora je zde pouhou ozdobou a alegorie vytváří celý umělý příběh plný tajemných narážek a skrytých významů. Oproti tomu podobenství a přirovnání používal Ježíš k tomu, aby znázornil své učení na každodenní realitě, kterou jeho posluchači velice dobře znali a jejíž příběhy byly dobře srozumitelné, protože neměly v sobě skrytý jinotaj, ale měly něco společného s tím, o čem Ježíš právě mluvil a co chtěl svým posluchačům vysvětlit. Tím něčím bylo zde několikrát zmíněné *tertium comparationis*, podle kterého nemůže mezi alegorií a podobenstvím existovat nějaká smíšená forma, ale tímto „*tertium*“ je jediná stručná pointa příběhu.¹³⁷

Podle J. Mrázka „*největší protiútok proti Jülicherovi však připravila nová diskuze o metafoře. V níž metafora není pojímána jako předstupeň alegorie a spolu s ní jako méně hodnotná vzdálená příbuzná podobenství. Místo toho se metafora stává vlastním jádrem a současně vehikulem každého podobenství.*“¹³⁸

---

¹³⁵ NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník I.* díl. 3. vyd. Kalich. Praha, 1992. 769 str. IBSN 80-7017-528-1

¹³⁶ DUFOUR, X. L. a kolektiv. *Slovník biblické teologie.* 5. vyd. Praha : Academia, 2003. 658 str. IBSN 80-200-1127-7. str. 329

¹³⁷ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia.* 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. IBSN 80-86498-05-0

¹³⁸ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia.* 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. IBSN 80-86498-05-0. str. 12

Pro tento přístup položil základní kámen P. Ricoeur, který po dlouhé době zkoumání symbolu obrací svou pozornost k metafoře. Metaforu již zde nedefinuje pouze na úrovni slova, nýbrž nejlépe na úrovni celé věty. A vzniká tak zde napětí mezi neslučitelnými prvky, které se spolu setkávají v jedné větě a začínají probouzet u čtenáře „metaforický proces“.

Metafora ve své neslučitelnosti a provokativnosti výpovědi rozbíjí dosavadní čtenářův pohled na věc a nabízí pohled zcela nový. Metafora se tak stala prostředkem Ježíšova zvěstování a stejně tak působí podobenství ve své literární podobě v evangeliích dodnes.¹³⁹

R. Bultmann zase vidí mezi podobenstvím a alegorií rozdíl v tom, že zatímco v podobenství slouží látka, která je sama o sobě neutrální, k přenesení úsudku na jiné pole, o něž jde, tak v alegorii hraje text velice důležitou roli. Jde zde o tajuplné převlečení obsahu, stojícího v pozadí, kde je třeba vlastními slovy a články nahradit pojmy, které reprezentují tento „jiný“, tj. v textu ne naplno popsany děj. Alegorie chápe každé obrazné vyprávění jako jakýsi kryptogram a hledá proto jiný a skrytý smysl. V přístupu k textu v alegorii nejde ani tak o exegezi, jako spíše o eisegezi, o vnášení do textu něčeho, co tam ale ve skutečnosti vůbec není.¹⁴⁰

Podle P. Pokorného „*alegorie nejsou v řeči Nového zákona výslovně vyzvednuty jako specifický typ textu, od podobenství se však liší v užším smyslu způsobem, jakým dochází k přenesení. Alegorie (řec. allégoria je „jiná, tj. obrazná řeč“)* je pokračující metaforou, která nemůže být kombinována přenosem z různých oblastí.“¹⁴¹

Na podobenství v úzkém slova smyslu můžeme pohlížet jako na rozvinuté metafory. Metafora je zkratkou obrazného příměru, kdy výraz je nahrazen slovy z jiných kontextů a je nahrazován jinými srovnávacími částicemi. Např. namísto „jako“, je uvedeno

---

¹³⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁴⁰ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹⁴¹ POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad, 2013. 840 str. ISBN 978-80-7429-186-9. str. 427

„Herodes je liška“ (Lk 13,31) Metafory zde pozornost budí neočekávaným způsobem. Např. pro říši, království, impérium náležející Bohu je zde užito „království Boží“.¹⁴²

Otázkou zůstává, zda-li musí být alegorie zcela vyloučena z interpretace a z výkladu Ježíšových podobenství. Právě některá z Ježíšových podobenství v dnešní podobě mají alegorické prvky.¹⁴³

Církev vykládala dlouhou dobu podobenství jako jinotaje (alegorie) v nichž není obrazem jen celek vyprávění, ale stává se jím každý prvek. U Lukáše 10,30-35 se v podobenství o dobrém Samaritánu vykládá, že raněným je hříšný člověk, dobrým Samaritánem samotný Pán Ježíš a olejem a vínem jsou zobrazeny svátosti a hospodou je zde myšlena církev. Tradovalo se, že jinotajné prvky do podobenství přidala teprve církev, avšak mnohá podobenství jsou sama o sobě jinotaji, protože Ježíš je tak vykládá. Jsou jimi například podobenství o rozséváči (Mt 13,4-9) o nemilosrdném služebníkovi (Mt 18-23) a mnohá další.¹⁴⁴

Podle P. Pokorného Ježíš často užívá podobenství pro zvěstování Božího království, jako eschatologické veličiny. Pro tyto eschatologické předpovědi nelze najít v žádném slovníku výraz, kterým by se dalo vše vyložit, zde se jedná o něco nového, budoucího, o čem lze vypovídat pouze metaforicky. Podobenství o království Božím jsou středem Ježíšova zvěstování. Mnohokrát začíná podobenství slovy: „království Boží je jako“ (Mk 4,26-30).

V evangeliu podle Matouše se téměř bez výjimky užívá v podobenství termín „království nebeské“, u Marka zase termín „království Boží“.¹⁴⁵

Podle Novotného *„podobenství Ježíšova nejsou alegorie (jinotaje), nejsou to smyšlené příběhy, při nichž nezáleží na některé pravděpodobnosti, jen když skrytý, hlubší, domněle pravý duchovní smysl je dobře vyjádřen. V alegorii každá jednotlivá podrobnost obrazného vyprávění má skrytý, jinotajný smysl. V pravém podobenství*

---

¹⁴² POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad, 2013. 840 str. ISBN 978-80- 7429-186-9

¹⁴³ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹⁴⁴ ALLMEN, J.J.V. *Biblický slovník*. 1. vyd. Praha: Kalich, 1987. 360 srt.

¹⁴⁵ POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad, 2013. 840 str. ISBN 978-80- 7429-186-9.

se obrazný příběh rozvíjí samostatně, podle své vnitřní zákonitosti, a je toliko v jednom bodě přirovnáván k hlubšímu, duchovnímu smyslu.“¹⁴⁶

Také A. Jülicher na přelomu století se oprostil od dosavadního výkladu Ježíšových podobenství ode všech byt' jen možných náznaků alegorie.¹⁴⁷ A. Jülicher soudil, že alegorie je porušená literární forma a viděl každou alegorii jen jako dílo církve.¹⁴⁸

Podle Mrázka se Jülicher opíral o Aristotelské dělení, v němž je alegorie chápána jako rozvinutá metafora, zatímco podobenství je rozvinutým přirovnáním. Pro metaforu i alegorii je charakteristické užívat slova „v ne-vlastním“ (jiném než doslovném) význam¹⁴⁹ Metafora je zde pouhou ozdobou, která zvyšuje květnatost řeči a alegorie zase vytváří celý umělý příběh, který je plný tajemných narážek a skrytých významů. Přirovnání i podobenství ponechávají slovům jejich původní význam.

V praxi ovšem jsou časté smíšené typy podobenství s některými alegorickými rysy.¹⁵⁰

Novější pohledy však ukazují úplně jiný pohled na podobenství, ukazují, že nemůžeme vést ostrou hranici mezi podobenstvím a alegorií. Již starozákonní výraz „mašal“, kterým byla podobenství označována, neobsahoval jen čistá podobenství, ale také četné alegorie, stejně tak jako byla v rabínských podobenstvích. Nelze tedy tvrdit, že Ježíšova podobenství neobsahují alegorii. V alegorii jsou užity vžité symboly, jimž Ježíšovy posluchači museli rozumět obrazně¹⁵¹

---

¹⁴⁶ NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník I.* díl. 3. vyd. Kalich, Praha, 1992. 769 str. IBSN 80-7017-528-1. str. 653-654

¹⁴⁷ NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník I.* díl. 3. vyd. Kalich, Praha, 1992. 769 str. IBSN 80-7017-528-1

¹⁴⁸ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství.* 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹⁴⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia.* 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁵⁰ NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník I.* díl. 3. vyd. Kalich, Praha. 1992. 769 str. IBSN 80-7017-528-1

¹⁵¹ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství.* 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

6. katechetické aspekty ve vybraných parabolických textech Nového zákona

Všechna zde vybraná podobenství zobrazují Boží království, které je připodobňováno a přirovnáváno k rozličným obrazům a motivům.

Mezi zde vybraná podobenství patří podobenství o plevelu (Mt 13, 24-30, Mt 13, 36- 43.) Podobenství o hořčičném zrně (Mk 4, 30-32, Mt 13, 31-32, Lk 13, 18-19).

Podobenství o pokladu a perle (Mt 13, 44-46) a podobenství o rybářské síti (Mt 13, 47 – 50). Posledním podobenstvím je podobenství o posledním soudu (Mt 25, 31-46).

F. Žilka tato uvedená podobenství řadí mezi podobenství o zákonech Božího království.

Dle F. Žilky „*Království boží je hodnota nadsmyslná. Naše toliko lidské chápání potřebuje obrazných symbolů, má-li pojmouti, co se vymyká smyslovému vnímání a rozumovému usuzování. Ježíš ani nemohl jinak než užívat symbolů, obrazů příměrů, přirovnání, chtěl-li se státi srozumitelným v svém zjevování duchovního, božského světa.*“¹⁵²

---

¹⁵² ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich, 1930. 352 str.str. 29

6.1 Podobenství o plevelu a pšenici

Mt 13, 24-30 a 13, 37-43

24) Předložil jim jiné podobenství: „ S královstvím nebeským je to tak, jako když jeden člověk zasel dobré semeno na svém poli. 25) když však lidé spali, přišel jeho nepřítel, nasel plevel do pšenice a odešel. 26) Když vyrostlo stéblo a nasadilo na klas, tu se ukázal i plevel. 27) Přišli sluhové toho hospodáře a řekli mu: „Pane, cožpak jsi nezasel na svém poli dobré semeno? Kde se vzal plevel? 28) On jim odpověděl: “To udělal nepřítel.“ Sluhové mu řeknou“ „Máme jít plevel vytrhat?“29) On však odpoví: „Ne protože při trhání plevele byste vyrvali z kořenů i pšenici. 30) Nechte, ať spolu roste obojí až do žně; a v čas žně řeknu žencům: Seberte nejprve plevel a svažte jej do otýpek k spálení, ale pšenici shromážděte do mé stodoly.“¹⁵³

37) Potom opustil zástupy a vešel do domu. Učedníci za ním přišli a řekli mu: „Vylož nám to podobenství o plevelu na poli!“ 37) On jim odpověděl: “Rozséváč, který rozsévá dobré semeno, je Syn člověka 38) a pole je tento svět. Dobré semeno, to jsou synové království, plevel jsou synové toho zlého; 39) nepřítel, který jej nasel, je ďábel. Žeň je skonání věku a ženci jsou andělé. 40) Tak jako se tedy sbírá plevel a pálí ohně, tak bude i při skonání věku. 41) Syn člověka pošle své anděl, ti vyberou z jeho království každé pohoršení a každého, kdo se dopouští nepravosti, 42) a hodí je do ohnivě pece; tam bude pláč a skřípění zubů. 43) Tehdy spravedliví zazáří jako slunce v království svého Otce. Kdo má uši slyš!“¹⁵⁴

Podobenství o plevelu vyobrazuje, že Království Nebeské je podobno muži, který měl dobré semeno a jej také zasel na svém poli. Jeho nepřítel ale přišel v noci a mezi dobrá semena zasel semena špatná, tedy plevel. Když to jeho služebníci viděli a chtěli jít plevel

---

¹⁵³ Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁵⁴ Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

vytrhat, majitel (hospodář) jim řekl, aby plevel netrhali, ale počkali, až do dne, kdy vyrostou spolu s pšenicí a bude čas ho sklídit. V den sklizně bude plevel zřetelně viditelný a bude vytrhán a spálen.¹⁵⁵

Se zřetelem na alegorický význam vykresluje Matouš oddělení pšenice a plevele velmi podrobně.¹⁵⁶ Celý výklad podobenství byl vyprávěn tak, aby zde bylo zjevné jeho metaforické přirovnání.¹⁵⁷

Ve druhé části je výklad tohoto podobenství, ve kterém Ježíš vysvětluje sdělené podobenství až později svým učedníkům v soukromí. Polem, na kterém se vysévá nejdříve dobré a poté špatné semeno, je míněn svět, ne zlý svět, nýbrž lidstvo ve svém skutečném složení. Rozsévatelem dobrého zrna je zde míněn Syn člověka a dobré zrno je soubor dobrých lidí, kteří se nazývají syny Božího království. To znamená, že z dobrého semena vzejdou lidé, kteří mají v sobě vnitřní příbuznost s duchem království Božího. Plevellem se míní lidé zlí, kteří jsou splození zlým duchem a nástrojem toho zlého, ďábla. Toto podobenství je směsí alegorie a podobenstvím ze skutečného života.

První část až do verše 27 by jako příklad podobenství stačila úplně sama o sobě. Z katechetického hlediska má toto podobenství ukázat, že i když je na světě mezi dobrými lidmi podíl lidí zlých, tak člověk nemá právo sám od sebe lidi soudit.¹⁵⁸ To náleží pouze Bohu. Bůh dopřává lidem lhůtu k pokání a nápravě. Máme být k lidem shovívaví a vědět, že zlo, které my vidíme, vidí i Bůh a sám ho ve svůj stanovený čas potrestá. Přejde čas, kdy Bůh rozliší dobré a zlé a každému odplatí podle toho, co mu náleží.

Dále se tu rozvíjí dvojí myšlenka. Jednak samočinný růst semene (jako člověka) a nemožnost lidského vměšování se do záležitostí Boží vůle.

---

¹⁵⁵ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹⁵⁶ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹⁵⁷ MARULLI, L. The Parable of the Weeds (Matthew 13:26–30): A Quest for its Original Formulation and its Role in the Preaching of the Historical Jesus. *Biblical Theology Bulletin* [online]. Volume 40 Number 2 Pages 69–78. Dostupné z <https://www.academia.edu/18078682/The_Parable_of_the_Weeds_Matthew_13_26_30_A_Quest_for_its_Original_Formulation_and_its_Role_in_the_Preaching_of_the_Historical_Jesus>

¹⁵⁸ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

Bůh nám ukazuje svou trpělivost, která je větší a účinnější než krátkozraká, nemírná lidská horlivost.¹⁵⁹

V podobenství o Plevelu Kristus popisuje svou viditelnou církev jako církev složenou z dobrých i špatných lidí, kteří budou od sebe odděleni až v době posledního soudu (v. 36-43). Ukazuje nám také, že Bůh oplývá nesmírnou shovívavostí a netrestá viníka ihned po činu, ale nechává mu dobu na obrácení se k pokání a polepšení se. K podobenství o plevelu jsou různé výklady, ve kterých se mluví o rozesetí koukolu, ale tento výklad je mylný, protože onou bylinou, o které mluví Matouš, je myšlena „Zizania“ (v.26),¹⁶⁰ což je jilek mámivý (*lilium temulentum*)¹⁶¹ ze skupiny ječmenovitých. Ten se zprvu podobá ječmeni, teprve až když nasadí klasy, je k rozeznání od pravého ječmene. Tím je zde myšleno, že dokud žijeme v tomto světě, nerozeznal by mezi námi nikdo, kdo z nás je „dobrý“ a kdo je „špatný“¹⁶² a Kristus také uvádí, že nejlepší prostředek, jak lze bezpečně rozeznat rozdíl mezi lidmi, je podle jejich plodů, tedy skutků, které člověk ze sebe vydává (Mt 7,20.).¹⁶³

Církev bohužel není dokonalá (Mt 13,30) tak, jak by si někteří přáli, ale ani Kristus nezvěstuje ideální dokonalou církev, ve které by nebylo zla. Podle Hrbaty „*nynější doba*

je v podstatě zkouškou a proto Pán nechce mít na zemi přesnou hranici mezi dobrými a zlými: křesťanský život je osvědčením v ohrožení, v boji, zkoušce i v přechodné porážce“.¹⁶⁴

---

¹⁵⁹ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich, 1930. 352 str.

¹⁶⁰ COL, R. *Nový zákon*. 2. vyd. Brno: Tisk Brno, 1961. 807 str. 1961. 807 str.

¹⁶¹ MERELL, J. *Kristova podobenství*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

¹⁶² HENRYS, M. *Commentary on the whole Bible*. Nashville. 1. vyd. Thomas Nelson Publishe., 1997. ISBN 0-7852-4522-7. str. 1329

¹⁶³ COL, R. *Nový zákon*. 2. vyd. Brno: Tisk Brno, 1961. 807 str.

¹⁶⁴ HRBATA, J. *Perly a chléb I*. 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8. str. 367

Bůh nechává působnost i ďáblu, aby zůstala možnost projít pozemskou zkouškou. Přání mít na zemi pouze čistou a svatou církev, je jako postavit se proti Bohu, proti jeho vůli.

Tím jsou míněny hlavně války, bojující ve jménu Božím, za účelem vymýcení „špatného“ křesťanství. Nic takového po nás Bůh nežadá. Ve výkladu podobenství o plevelu (Mt 13, 36-43) se nám pokládá i otázka: „odkud se ve světě bere zlo?“ Ježíš vykládá, že vedle rozsévače dobra je i rozsévač zla, tedy ďábel, který rozsévá učení zla, zárodky nejrůznějších ošklivostí. A kdo by tvrdil, že ďábel neexistuje, hodně by tím uškodil nejen sám sobě, ale i svému okolí. Kdo nevěří Božímu slovu o existenci zlých duchů a jejich činnosti, nemůže porozumět tajemství zloby v nás i kolem nás a nemůže pochopit Kristovu smrt na kříži i strašlivé zločiny ve světě a všechny zlořády v dějinách církve. To vše ale slouží k naší zkoušce, ve které bychom měli obstát. Bůh je mocnější než každé zlo, a proto se nemáme strachovat, ale směle bojovat.

Ve výchově mládeže je důležité brát na zřetel, že každý člověk prochází svým určitým vývojem, do kterého by se nemělo násilně zasahovat, ale spíše dávat dobrý příklad a vést k dobrému chování skrze lásku, nikoliv trestat duchem hrozivé vojenské disciplíny. Dobrý katecheta musí čekat a nechávat člověku čas k růstu a zrání. I ten sebelepší člověk může procházet hrozivým životním vývojem plného pádů a zklamání.¹⁶⁵ Podle Hrbaty „mnozí přijdou k milosti až z vědomí vlastního hříšného pádu“.¹⁶⁶

Vyskytují se zde hlavní otázky, které by katecheta mohl vyučovaným položit, a to, jestli víme, že stojíme ve zkoušce a musíme dále být připraveni na útok zla, abychom obstáli ve své věrnosti k Bohu. A jestli využíváme svého času co nejlépe. Nikdy není příliš pozdě, abychom se začali snažit o dobro, protože nic není ještě definitivně rozhodnuto. A také, jestli se chráníme mylného úsudku o definitivnosti určitých veličin ve světě, dobrých i zlých, obojí je totiž smíšeno a ve stálém vývoji. Dalšími apely jsou otázky, jestli se ve svém životě snažíme o rozeznávání svých dobrých a zlých sklonů, a to, abychom se mohli správně rozhodnout a mohli tak bojovat proti svým chybám. Také bychom neměli

---

¹⁶⁵ HRBATA, J. *Perly a chléb I.* 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8

¹⁶⁶ HRBATA, J. *Perly a chléb I.* 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8. str. 377

nikoho ihned odsuzovat ani slepě zbožňovat, protože žádný člověk není dokonalý a každý může ještě sejít na scestí. To, že v církvi je lidí dobrých i zlých nemá být k našemu pohoršení či k nesnášenlivosti, ale má nám to být pro výstrahu a má nám to pomoci k našemu osobnímu, duchovnímu růstu.¹⁶⁷

Většinu tohoto podobenství tvoří dialog. Základní význam pro podobenství zde má synchronní sémantická opozice kde se konání dělí na dobré a zlé. Vystupují zde dvě osoby rozsévače a jeden rozsévá semeno na pole po vzoru toho druhého. Od této chvíle obě strany dospívají k obdobným výsledkům, jinými slovy to, co se děje na straně dobra, se děje i na straně zla. Vedle rozsévače, který seje ve dne je tu rozsévač, který seje v noci, když všichni lidé spí, aby ho nikdo neviděl. Je zde symbolika dne a noci a také světla a tmy.

To, že rozsévač rozsévá v noci, když lidé spí, symbolizuje ilegálnost takového chování a ještě k tomu nebdělost lidí. Lidé poznají, že se muselo stát něco nepatřičného až v momentě kdy, už plevel roste, tedy mnohem později, než je zaseto, a to podle důsledků. Semeno je zaseto a to jak dobré, tak zlé a společně roste. Paralela je zřejmá v celém ději, nejdříve vyrostou z dobrých zrn dobrá úroda, poté ze špatných zrn rostliny plevelu. Paralelnost v podobenství je také vyzdvížena tím, že dobrá úroda půjde následně do sýpek a špatná ke spálení v ohnivých pecích. Tato paralelnost se projevuje jak ve vyprávění na počátku, tak také znovu v dialogu pána a služebníků a opět znovu ve výkladu, který Ježíš učedníkům vykládá v soukromí.

Tato symetrie je ovšem porušena celkem na třech místech, a to nejdříve ve vyobrazení pole, které je jen jedno jediné a společné pro setbu dobrou i setbu špatnou, ale jednoznačně patří dobrému rozsévači.

Dále vyobrazení konečné sklizně je pouze v režii hospodářových ženců, není tu žádná paralelní sklizeň konaná těmi druhými.

Třetím místem je navržená snaha služebníků jít plevel vytrhat, nikde se ale už nemluví o paralelním pokusu na straně druhé, služebníků špatných. Tato akce ale není schválena ani na straně dobrých služebníků.

---

¹⁶⁷ HRBATA, J. *Perly a chléb I*. 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8

Synchronní sémantickou opozicí zde tedy je:

Dobro - zlo

Diachronní sémantická opozice tohoto podobenství spočívá v časovém rozložení:

Setba – sklizeň

Kde proti setbě na počátku stojí čas sklizně na konci.¹⁶⁸

6.1.1 Role v podobenství o plevele

První rolí, která se zde nabízí, je role rozsévače, který je také zároveň hospodářem svého pole. Jeho protihráčem je nepřítel, který také rozsévá. V dalších rolích jsou zde popsány obilné rostliny a rostliny plevelu. Zde jde o metaforu z předchozího podobenství, ve kterém slovo „zvěst“ bylo přirovnáno k zrnu.

V tomto podobenství jde o apokalyptické téma, kdy máme před sebou dva protipóly.

Syna člověka a ďábla, z nichž každý má na své straně své přívržence. Tyto role jsou schematické (odkazují na apokalyptické a Danielovské schéma) a netvoří vlastní výpověď podobenství. Je tu nejen neochota, lenost a zatvrzelost, ale je tu hlavně zlá setba, která přináší své plody.¹⁶⁹ Podobenství ukazuje přítomný a budoucí stav církve a nepřátelství ďábla proti ní.¹⁷⁰

Klíčovou rolí je zde situace, kdy oba rozsévači pracují na jednom stejném poli (které symbolizuje celý svět), všechny role se zde setkávají společně. Pole může symbolizovat to, co si člověk vybere. Nemusí to být jen svět, ale třeba i církve, jednotlivý sbor či rodina. Důležité je, že všechny role tu spolu navzájem prolínají a nejsou od sebe separovány. Jsou vedle sebe k nerozeznání promíchány mezi sebou.

---

¹⁶⁸ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁶⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁷⁰ HENRYS, M. *Commentary on the whole Bible*. Nashville. 1. vyd. Thomas Nelson Publisher, 1997. ISBN 0-7852-4522-7. str. 1329

S návrhem, že začnou jednat a oddělovat plevel od dobrého semene, přicházejí nejdříve služebníci. Ti se nejdříve diví tomu, co se stalo a poté se ptají svého pána, jak se tam plevel dostal. Poté se ptají, jestli mají jít a plevel vytrhat. Služebníci si zde přivlastňují roli soudce, ale vzápětí je jejich úmysl jít vytrhat všechno špatné, zmařen. Hospodář jim odpovídá: „Dokud rostliny žijí, nelze je od sebe oddělit, protože při trhání těch špatných by zničili i ty dobré. A také jim sděluje, že jednoho dne budou odděleny, avšak tento úkol bude svěřen žencům (andělům).¹⁷¹

Slovo Páně se zde přirovnává k semeni, které se zasévá na pole a kdo jej poslouchá s vírou a přiřadí se ke Kristu, přijal už království. Semeno potom vlastní silou vzklíčí a roste až do doby žní.¹⁷² Čtenář si tedy přivlastnil roli toho, kdo chce již konat, ale to se nestalo. Čtenáři se nabízí identifikace s jedněmi nebo druhými. Může se ptát sám sebe, jaké ovoce nese. Únik od této role mu nabízí role služebníků, kteří ale o dobrém a špatném nerozhodují a je jim nabídnuto být dobrou či špatnou rostlinou.

Dobrou úrodu nepodpoří tím, že budou rozlišovat dobré a špatné rostliny (v dějinách se takto chovala například inkvizice), ale tím, že budou vydávat sami dobré plody.¹⁷³

Štěstím je, že špatný křesťan se může „polepšit“ a naopak dobrý křesťan se může pokazit, proto bychom neměli soudit předčasně.¹⁷⁴

6.1.2 Kontext podobenství o plevelu

Podobenství o plevelu či koukolu je pouze v evangeliu podle Matouše. V Markově evangeliu je mu velmi podobné podobenství o zrně samorostoucím (Mk 4,26) a má s ním společná čtyři podobná slova jako je: spát, klas, símě, žeň. Obě podobenství mají vztah ke

---

¹⁷¹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁷² ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katechismus katolické církve*. 1. vyd. Praha: Zvon. České katolické nakladatelství, 1995. 820 str. ISBN 80-7113-132-6

¹⁷³ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁷⁴ MERELL, J. *Kristova podobenství*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

žni.¹⁷⁵ Moderní badatelé se u obou těchto podobenství domnívají, že jejich výklad není vlastním výkladem Ježíšovým. V perikopě 36-43 se vyskytují zvláštnosti, jako mundus (lidstvo), inimicus (démon), filii regni (děti Boží říše), které by byly méně pravděpodobně vyřčeny samotným Ježíšem. A proto se usuzuje, že podobenství byla formována dílem evangelisty a prvotní komunity.¹⁷⁶

V souvislosti kontextu je podobenství o zrně hořčičném, (Mk 4, 30-32, Mt 13, 31-32, Lk 13, 18-19) zařazeno hned po podobenství o plevelu a podobenství o rozsévači (Mk 4, 2-20 a Mt 13, 3-23 a Lk 8, 5-15) a svou tematikou je mu velmi podobné.¹⁷⁷

Podobenství o plevelu následuje hned po podobenství o rozsévači, zřejmě také proto, že je mu podobné svou tematikou. Je v něm vyobrazeno, že semeno padnoucí do úrodné půdy je podobno tomu, kdo slyší Boží slovo, přijímá je a vyrostě v něm k užítku stonásobnému, šedesátinásobnému či třicetinásobnému. V podobenství o zrně hořčičném je také zmíněno, že víra je nejdříve jako maličké semínko, které vyrostě natolik, že i ptáci mohou hnízdit v jeho větvích. Tato podobenství by se dala spojit výrokem, který mu také předchází „*vždyť tomu, kdo má, bude dáno a on bude mít ještě víc, ale tomu kdo nemá, bude vzato i to co má*“. (Mt 13, 12)¹⁷⁸ K tomuto verši Jeruzalémská Bible dodává, že „*Lidem, kteří mají dobré předpoklady, bude přidáno k dědictví staré smlouvy zdokonalení smlouvou novou, srv.5,17,20; lidem, kteří mají špatné předpoklady, bude odňato i to, co mají, to znamená tento židovský Zákon, jehož účinnost se vytratí, jakmile bude ponechán jen sám sobě*.“¹⁷⁹

Celá 13. kapitola Matouše i toto podobenství odpovídá na otázku, kde jsou příčiny nedostatečné odezvy a porozumění Ježíšově zvěsti. V prvním případě je uváděno, že je to

---

¹⁷⁵ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁷⁶ MERELL, J. *Kristova podobenství*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

¹⁷⁷ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹⁷⁸ *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁷⁹ *Jeruzalémská bible : Evangelia. Evangelia*: 1. vyd. Praha: Krystal. 2006. 255 str. ISBN 80-85929-88-0

„tučností“ srdce (nedostatečná vnímavost), ve druhém podobenství je to následek zlé setby. V kontextu Matoušova evangelia by však bylo příliš násilné, ztotožňovat tuto setbu s konkrétní konkurenční skupinou, jako například s farizeji. A také by bylo příliš anachronické vidět v ní heretiky. Proti celé intenci podobenství by zde bylo odsuzovat nějakou určitou skupinu, protože tento úkol bude patřit někomu jinému a někdy jindy. K současné situaci nám podobenství neukazuje viníky, ale konstatuje zde určitý stav. Podobenství o plevelu je ve shodě s metaforou v 7. kapitole Matouše. „16) *Po jejich ovoci je poznáte. Což sklízíte z trní hrozny nebo z bodláci fíky? 17) Tak každý dobrý strom dává dobré ovoce, ale špatný strom dává špatné ovoce. 18) dobrý strom nemůže nést špatné ovoce a špatný strom nemůže nést dobré ovoce. 19) Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude vyřat a hosen do ohně. 20) a tak je poznáte po jejich ovoci.*“ (Mt 7,16-20.)¹⁸⁰ Důležitá zde tedy není „čistka“ ve svých řadách, ale snaha o to sám vydat co nejlepší ovoce. Kontextově je toto podobenství zasazeno ihned po podobenství o rozséváči a mezi něj a jeho výklad je zasazeno podobenství o zrnu hořčičném a podobenství o kvasu. Všechna tato podobenství se vzájemně doplňují jak tematikou království Božího, tak podobnými náměty.¹⁸¹

Podobenství o plevelu má silně eschatologický aspekt. Ukazuje nám, jak tomu bude, až se přiblíží poslední doba konce světa, podle zapsaných prorocství v Bibli. Podobenství zobrazuje tematiku posledního soudu, která je zde vyobrazena jako sklizeň (při posledním soudu budou odděleni dobří lidé od lidí zlých) a která je konána ženci (tedy anděly). Ukazuje nám, i co bude následovat po posledním soudu. Jedni budou vyvoleni k věčné blaženosti s Kristem, druzí k věčným mukám spálení ohněm. Tam bude pláč a skřípění zubů (Mt 13,39-43).¹⁸²

---

¹⁸⁰ Bible : *Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁸¹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

¹⁸² Bible : *Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

6.2 Podobenství o zrnku hořčičném

Mt 13,31-32

31) *Ještě jiné podobenství jim předložil: „Království nebeské je jako hořčičné zrnko, které člověk zasel na svém poli; 32) je sice menší než všeseka semena, ale když vyroste, je větší než ostatní byliny a je z něho strom, takže přilétají ptáci a hnízdí v jeho větvích.“*¹⁸³

Toto podobenství začíná připodobněním království nebeského k hořčičnému zrnku. Smyslem však není myšlenka, že království je jako zrnko hořčičné, nýbrž, že s královstvím je to jako se zrnkem hořčičným. Nejprve je velmi malé (velikosti špendlíkové hlavičky), ale když vyroste, dosahuje jako keř výšky až tří metrů. Podobenství tak vychází ze všeobecně známého přírodního dění.¹⁸⁴

U Marka a Lukáše začíná toto podobenství řečnickou otázkou a ptá se, k čemu by připodobnil království Boží. Matouš tuto otázku nemá. A v jednotlivých evangeliích je pouze drobných rozdílů v zasazení semene do půdy, u Marka je semeno zaseto do země, u Matouše na pole a u Lukáše zase na zahradě.¹⁸⁵ Co se týče vzrůstu, Marek a Matouš připodobňuje vzrůst semene k největším z bylin a Lukáš zase ke stromu, ve kterém mohou hnízdit ptáci. Ve starém zákoně symbolizuje veliký strom, v jehož větvích mohou hnízdit ptáci, velkou říši, kde všichni žijí v míru a pokoji. Zde jde o eschatologický obraz. Někdy připodobňovali Rabíni pohany k nebeským ptákům, kteří poletují volně pod nebem, na rozdíl od ptáků domácích.

Podobenství o hořčičném zrnku bývalo zařazováno k podobenstvím vyobrazujících nějaký růst. Hlavní myšlenkou je zde proces od zasetého semene k vzrostlému keři, jako obrazu završení, k němuž všechno ve světě spěje.¹⁸⁶

---

¹⁸³ *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁸⁴ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

¹⁸⁵ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich, 1930. 352 str.

¹⁸⁶ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

Podle překladu NZ od Cola verše 31-32 „*Kristus zde předpovídá vnější rozvoj své církve, která vzroste z nepatrných počátků. Hořčičné símě není sice – odborně vzato – nejmenším semenem, ale v Palestině bylo pokládáno tehdy za nejmenší; když vzroste, bývá keřem až tři metry vysokým.*“¹⁸⁷

To, co se nyní zdá u lidí jako maličké, je u Boha v budoucím věku pokládáno za veliké. Vidět zbídačeného, ukřižovaného Krista v sobě sotva neslo punc noblesy, sotva tak jeho vzezření budilo dojem, že na sobě nese pečeť Boží slávy.¹⁸⁸

Tertium comparationis je zde v tomto překvapivém nepoměru, v přímém protikladu mezi nepatrností semene a velikostí byliny, která z něho vyrostla. Je zde obraz království Božího v době zasévání jako v době svých počátků Ježíšova působení a v době svého dovršení a konečného vítězství. Velkolepost konečného triumfu zde kontrastuje s původní nepatrností svých počátků.¹⁸⁹

Podobenství jsou důležitým svědectvím o Boží vůli. Reflektují postavení učedníků v tomto i budoucím světě. Také Ježíšovu činnost na zemi a přebývání v jeho budoucí slávě.

Toto podobenství má paralelu v Lukášově evangeliu „*Neboj se, malé stádečko! Bůh se rozhodl dát vám království*“ (Lk 12,32.)¹⁹⁰. Ze zápasů a zkoušek v tomto světě odcházejí Ježíšovi učedníci do blažené věčnosti k Hospodinu.

Ježíš v podobenství popisuje „malost“ jako cestu k velikosti. V judaismu se stále pokládala otázka o velikosti a nejen v něm, ale i u Ježíšova stolu. Ježíš na tuto otázku odpověděl, aby se jeho učedníci snažili být „malí“ a také je tak označuje. V Lukášovi je zachován Ježíšův výrok „*kdo je nejmenší mezi vámi, ten je velký*“ (Lk 9,48).¹⁹¹

---

¹⁸⁷ COL, R. *Nový zákon*. 2. vyd. Brno: Tisk Brno, 1961. 807 str. 1961. 807 str. Str. 56

¹⁸⁸ *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁸⁹ KOVÁŘ, F. *Výklad evangelia Markova*. 2.vyd. Praha: Blahoslav, 1946. 438. str.

¹⁹⁰ *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁹¹ *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

Bůh dává v tomto podobenství zaslíbení svého pokoje a ochrany všem „malým“. Tato malost je podmínkou pro velikost v budoucnosti. (srov. Fil. 2,8).

V podobenství nejde jen o vývoj, ale o změnu údělu. Zde platí spojení z Matoušova evangelia „*tak budou poslední první a první poslední*“.¹⁹² Mnozí jsou pozváni, ale málokdo bude vybrán (Mt 20,16). A „*Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen*.“ (Mt 23,12).¹⁹³ Dalším srovnáním, vztahujícím se k tématu tohoto podobenství, je výrok v Lukášově evangeliu 7). „*Když pozoroval, jak si hosté vybírají přední místa, pověděl jim toto podobenství: 8) „Pozve-li tě někdo na svatbu, neseď dopředu; vždyť mezi pozvanými může být někdo váženější, než jsi ty, a ten kdo vás oba pozval, přijde a řekne ti“ 9) „Uvolni mu své místo!“ a ty pak musíš s hanbou dozadu. 10) Ale jsi-li pozván, jdi a posad' se na poslední místo, potom přijde ten, který tě pozval, a řekne ti“ „Příteli pojď dopředu!“ Pak budeš mít čest přede všemi hosty. 11) Neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.*“ (Lk 14,7-11).¹⁹⁴

Podobnost království Božího a malého hořčičného semínka Ježíš připodobnil v tomto podobenství myšlenkou, že z malých nepatrných začátků (malého semene) vyroste nějaký impozantní výsledek (veliký strom).¹⁹⁵

Vedle kontrastu malosti a velikosti, který je v tomto podobenství základní, je ještě kontrast skrytosti a zjevnosti. Malé hořčičné semínko, jež je nejdříve neviditelné, vyroste pak tak, že je z něho všem zjevně viditelný, veliký strom. Jeho budoucí podobu je na jeho začátku možno poznat jen a pouze vírou. Zjevení ve slávě Boží se liší od Božího zjevení v dějinách. To první je skryté, neokázalé, spojené s Kristovým utrpením a ukřižováním, to druhé je triumfující a vítězné. Ježíš prorokuje, že „až tehdy uvidíme tváří v tvář“. (1 Kor. 13,12) Ústředním smyslem podobenství o hořčičném zrně není myšlenka, že křesťanství ovládne celý svět, ale že v lidech slabých, ponížovaných, nesoucích na ramennou Ježíšův

---

¹⁹² Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁹³ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁹⁴ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

¹⁹⁵ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich.1930. 352 str.

úděl, viděl ty, kterým patří Boží království. V jejich nepatrnosti spočívá jejich velikost, to, že zápasili tady na zemi pro Krista.¹⁹⁶

Vyvstává zde otázka, kde je to království Boží, když není vidět? Zákon vzrůstu z nepatrného začátku, který vidět není, ale Bůh ustanovuje jako zákon království Božího. Neviditelné semeno království vyroste a rozroste se tak, že obsáhne zemi a všechny národy.¹⁹⁷

Kde je Bůh činný, tam se projevuje taková Boží síla vzrůstu, že z ní vzejde obrovské dílo. Bůh nepotřebuje žádné okázalosti, ale svá díla tvoří ve skrytu a tichosti.

Církev na svém začátku byla nepatrná menšina, byla velice pronásledována a jejími učedníky byli prostí rybáři a rolníci. První větší obec křesťanů, byla složena hlavně z otroků. V celých dějinách zuřilo proti křesťanům pronásledování vzdělavců, politiků a jiných výše postavených lidí.

Sám Kristus Pán prožil většinu života v ústraní, až se jeho současníci divili, když vystupoval na veřejnosti jako Spasitel světa. Pro ty, kteří nevidí církev očima víry, je i dnes Boží vláda zahalena mlhou. Vše bude ale zřetelné až při zmrtvýchvstání.¹⁹⁸

Toto podobenství o hořčičném zrnku má čtyři fáze dějství:

- 1) člověk zasadil zrnko
- 2) zrnko začíná z nejmenších rozměrů
- 3) ale pak přeroste všechny byliny a stane se stromem
- 4) přijdou ptáci a uhnízdí se v jeho větvích

První bod naznačuje, že něco bylo zaseto, ale všechno ostatní je teprve očekávatelné. Druhý bod naznačuje, podobně jako první, očekávání vzrůstu.

Třetí bod dějství nám ukazuje, že království Boží je největším ze všech království a v podobě hořčičného semínka je nejdříve podobné ostatním bylinkám, až později se ukáže jeho velikost, že je větší než ostatní. Čtvrtý bod symbolizuje útočiště pro ty, kteří se uhnízdí v jeho korunách.

---

¹⁹⁶ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav. 1972. 204 str.

¹⁹⁷ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich. 1930. 352 str.

¹⁹⁸ HRBATA, J. *Perly a chléb*. I. 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu. 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8.

Podobenství je také zasazeno mezi podobenství a výklad podobenství o plevelu. Jak názorně ale ukazuje, je tím možná také malý záměr ukázat, že semínko přeroste i všechny rostliny a to i rostliny plevelu.¹⁹⁹

6.2.1 Role v podobenství o hořčičném zrně

Hořčičné zrně má v tomto podobenství hlavní roli. Čtenáři je nabídnuta identifikace s touto rolí.²⁰⁰ Podobenství ukazuje, že začátky zasetého evangelia v srdci člověka budou nepatrné, ale postupně se budou mohutně rozrůstat. Království Boží je v nás a v nás bude nadále pokračovat.²⁰¹ Další je role stromu, který poskytuje útočiště ptákům, to ale také není možné k identifikaci. Strom je spíše rolí království. Člověk, jako ten, kdo zasévá, v tomto podobenství není příliš zmiňován a už si svou roli nese z předchozího podobenství. Vůči nebeskému království připodobňovaného k růstu hořčice je zde v roli iniciátora. S touto rolí by se měl ztotožnit zvěstovatel slova. Nabízí se také role ptáka, který hnízdí ve větvích, ale kde by pták hnízdil ještě před vzrůstem semínka? To je teprve budoucností. Toto podobenství tedy nabízí tři možné role: hořčici, člověka a roli ptactva. Ani jedna z nich se však člověku zcela nenabízí ke ztotožnění se s touto rolí.

Podobenství nabízí pohled na zrně (nebeské království) zvenčí.²⁰²

Podle Mrázka „*Hořčičné zrně ukazuje jak se království (Basileia) jeví lidskému pohledu, jakoby z odstupu: jako zrníčko v poli, ale posléze, výhledově, jako strom.*“²⁰³ Sémantické pozice v tomto podobenství se dělí na diachronní: mezi počátkem a koncem. Nejmenší zrně - největší bylina (strom).

---

¹⁹⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁰⁰ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁰¹ HENRYS, M. *Commentary on the whole Bible*. Nashville. 1. vyd. Thomas Nelson Publisher, 1997. ISBN 0-7852-4522-7. str. 1329

²⁰² MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁰³ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0. str. 98

Ale opozice nelze redukovat jen na velikost, je zde také kvalitativní rovina opozice:

Semínko - strom.

Třetí definicí je míněno, že oproti jiným podobenstvím podoba zasetého semena nevydává plody, ale poskytuje útočiště a bydlení ptákům.

Z toho vyplývá spojení:

Nepatrné a tedy bezbranné - velké a tedy schopné chránit.

Dále je tu diachronní opozice a to mezi oběma póly u všech tří aspektů. Je podstatné, že nejde jen o kontrast, ale právě o spojnici mezi nimi, například v myšlence růstu. Myšlenka evoluce a růstu celé civilizace, jenž spěje k jednomu jedinému bodu.²⁰⁴

Toto podobenství má také svůj eschatologický aspekt. Je zde symbolika Božího království, které roste (jako zrna hořčice) a jeho završením je nakonec domov, (v jeho větvích), který očekáváme v době po skončení tohoto světa.²⁰⁵

Podobenství nám dává naději, že tu jednou bude nový věk, takový, jaký očekávali i učedníci Ježíšovi. Semínko stále roste, neznamená to, že když roste v zemi, kde není vidět, že se nic neděje (Mt 13,32). Podle Mrázka „*Vztah mezi stavem na počátku podobenství a na jeho konci je tedy určován rozdílnou, kontrastní podobou a současně vnitřní identitou a kontinuitou.*“²⁰⁶ Důraz je kladen na to, že již malé hořčičné semínko je království Boží, i když ještě není vidět.²⁰⁷

Tam kde působí Bůh, se i z nepatrných počátků stávají velké věci. Boží díla se počínají zpravidla v skrytu a tichosti. Právě proto, jsou to Boží díla. I slova Kristova byla zasazena jako malá semínka a poté z nich vyrostly velké věci, jako je např. eucharistie při bohoslužbě.²⁰⁸

---

²⁰⁴ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁰⁵ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

²⁰⁶ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0. str.100

²⁰⁷ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁰⁸ MERELL, J. *Kristova podobenství*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

Diachronní opozice zde není jediná, naproti ní stojí opozice synchronní.

V případě hořčice je paralelní srovnávání konkurenční setby s vývojem semínka od začátku až do konce. Nejdříve čtenář pouze srovnával souvislost s předchozím podobenstvím, nyní však tato synchronní opozice zasahuje do výkladu. Setba království nejen že už zde není na pohled větší než-li jiná setba, ale vše, co je na poli zaseto, je menší než všechno ostatní, co mohou zasít i jiní jako „jinou“ setbu (setbu nepřítele).²⁰⁹

Shrnutím celého podobenství by tedy bylo, že hořčičné semínko není jen malé, nýbrž je nejmenší ze všech semen (v naší oblasti by se dalo srovnat se zrnkem máku). A to co z něj vyrostě, není jen velké, nýbrž největší ze všech bylin (a podobné stromu). Dokonce na rozdíl od nich povýší svou výškou, až mezi stromy. Z malého se tedy stává velké. V protikladu nepatrného semínka a velkého stromu je celé jádro tohoto Ježíšova podobenství.²¹⁰

6.2.2 Kontext podobenství o hořčičném zrně

Toto podobenství následuje hned po podobenství o plevelu. A po něm následuje výklad podobenství o plevelu. Kontextově je tedy vloženo mezi toto jedno podobenství o dvou částech (vlastní podobenství a jeho výklad) a spolu s ním je uvedeno ještě podobenství o kvasu (Mt 13, 33-35). Kromě Matouše má paralelu v evangeliu u Mk 4, 30-32 a Lk 13, 18-19. Podle Jeruzalémské bible má království připodobněné k hořčičnému zrnku skromné počátky, ale poté se mohutně rozvíjí. (verš 33.)²¹¹

Toto podobenství obsahuje i Tomášovo evangelium.

---

²⁰⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003.

211 str. ISBN 80-86498-05-0

²¹⁰ MERELL, J. *Kristova podobenství*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

²¹¹ *Jeruzalémská bible : Evangelia. Evangelia*: 1. vyd. Praha: Krystal, 2006. 255 str. ISBN 80-85929-88-0

V Matoušově evangeliu toto podobenství bylo zasazeno mezi podobenství o plevelu a výklad podobenství o plevelu. Matouš si zřejmě byl vědom provokativnosti celého podobenství o hořčici a tak jej zasadil právě v tomto pořadí.²¹²

Také je zde provokativnost metaforu hořčice. Ve spasitelově přirovnání, šlo o hořčici černou (*sinapis nigra*), která dodnes roste v Palestině divoce jako užitečný plevel (sama od sebe), divoce nebo se pěstuje.²¹³ Hořčice svou plevelnou povahou tvoří protiváhu ke zlu jako plevelu v předchozím podobenství. Provokativnost metaforu je zde ještě v připodobnění Božího království k hořčici a ne k cedru, který je k němu na mnoha místech Bible často přirovnáván (EZ 17,22-23 a Dan. 4,18). Cedar libanonský je sice patřičně reprezentativní rostlina, která by království zobrazovala důstojně, ale zde spočívá provokativnost a metafora podobenství právě v tom, že hořčice - plevel má stejné aspekty jako onu vitalitu, rychlost a spolehlivost ve svém bujení a nezdolnosti, jaké jsou často připisovány lidovým pesimismem jen a pouze zlu.²¹⁴

6.3 Podobenství o pokladu a perle

Mt 13, 44-46

44) *Království nebeské je jako poklad ukrytý v poli, který někdo najde a skryje; z radosti nad tím jde, prodá všechno, co má, a koupí to pole.*

45) *A nebo je království nebeské, jako když obchodník, který kupuje krásné perly,*

46) *objeví jednu drahocennou perlu; jde, prodá všechno co má a koupí ji.*²¹⁵

---

²¹² MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²¹³ MERELL, J. *Kristova podobenství*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

²¹⁴ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²¹⁵ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

Ve verši 44) se říká: „kdo nalezne Nebeské království, má vše opustit, aby do něho mohl vstoupit.“²¹⁶

Podle Cola v překladu NZ je zaznamenáno v pozn. „*Obrazně ukazuje Kristus na vznešenost svého mesiášského království a na jeho milosti, proti nimž jsou všechny statky a poklady tohoto světa ničím; za dosažení tohoto království není žádná náhrada příliš veliká.*“ (Mt 13, 44-46)²¹⁷

Toto podobenství bylo běžným příkladem toho, co bylo často tematicky zobrazováno v orientálním folkloru. Skryté poklady byly většinou v podobě nádob s mincemi nebo klenotů. Lidé často své bohatství ukrývali před válkami či nepřítelem na poli. Člověk, který poklad našel, jednal podle stávajícího práva, o pokladu pomlčel, šel, prodal vše co má, a pole s pokladem koupil. Poklad mu tak tímto náležel.

Druhé podobenství zase vyobrazuje obchodníka, který při nákupu objeví neobyčejně vzácnou perlu. Jako zkušený obchodník šel, prodal vše, co měl, aby mohl drahocennou perlu koupit. V obou podobenstvích navazuje Ježíš na známou tematiku lidových vyprávění, ale vyvozuje neočekávané závěry. Namísto toho, aby postava člověka, který pracuje na poli, si vzala třeba dceru majitele pole nebo vystavěla palác, tak pouze koupí pole.

Obě podobenství jsou sice dost podobná, ale v detailech rozdílná. V prvním postava nic nehledá a najde poklad, ve druhém naopak dlouho hledá nejvzácnější perlu. V prvním podobenství jde o postavu chudého člověka, ve druhém jde o postavu bohatého kupce. Tito lidé se od sebe navzájem velmi liší a tento kontrast dává tak podobenství znát.

Tato dvě podobenství má pouze Matouš. Jinak je podobenství o perle také obsaženo v koptickém Tomášově evangeliu, které představuje směs hodnotných Ježíšových slov v tajemných gnostických výrociích.²¹⁸ Zde má toto znění: „*Království Boží je podobno kupci, který vlastnil sklad se zbožím a objevil perlu. Chytrý obchodník prodal sklad se zbožím a koupil si jen onu perlu. I vy máte hledat poklad, který nehyne, který zůstává, a*

---

²¹⁶ Jeruzalémská bible : Evangelia. Evangelia: 1. vyd. Praha: Krystal. 2006. 255 str. ISBN 80-85929-88-0. str.53

²¹⁷ COL, R. *Nový zákon*. 2. vyd. Brno: Tisk Brno, 1961. 807 str. 1961. 807 str. Str. 57

²¹⁸ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

*místo, do něhož neproniknou moli, aby požírali, a kde červ neničí.*²¹⁹ Na rozdíl od Matouše, nenajdeme v Tomášově evangeliu ani zmínku o obchodníku s perlami.

Toto slovo je velmi podobné veršům z kázání na hoře, kde stojí: *„Neukládejte si poklady na zemi, kde ničí mol a rez a kde zloději vykopávají a kradou. Ukládejte si poklady v nebi, kde neničí mol ani rez a kde zloději nevykopávají a nekradou.“* (Mt 6, 19-20)²²⁰

Tomášovo evangelium obsahuje ještě jedno velice podobné podobenství a to podobenství o síti. (výrok č. 8) *„Člověk se podobá moudrému rybáři, který hodil svou síť do moře. Vytáhl ji z moře plnou malých ryb. Mezi nimi našel velkou, dobrou rybu. Moudrý rybář vyhodil všechny malé ryby do moře. Bez zábran vyvolil velkou rybu. Kdo má uši k slyšení, ať slyší.“*²²¹

Obě tato podobenství mají hlavní myšlenku, že království Boží žádá celé odevzdání a neměli bychom už mít jiný zájem, než o něj usilovat, ani sloužit někomu jinému. Obě postavy se proto vzdají všeho, aby mohli vlastnit to nejcennější.

Toto podobenství mluví také proti Izraeli, který se nechce zříci svého kultu, rituálu a zákona, na kterém lpí. A naopak ale obsahuje pozitivní hodnocení všech těch, kteří uvěřili v bohatství přicházející v Ježíši Kristu. Kristus je našim očím skrytý král, který není vidět hned. Stejně tak jako poklad v poli nebo drahocenná perla. Je třeba vzdát se všeho pro Ježíše a jeho království, jako pro jedinou perlu či poklad obětovat všechno co člověk doposud dělal, jak žil.²²²

Sv. Pavel říká: *„7) Ale cokoli mi bylo ziskem, to jsem pro Krista odepsal jako ztrátu. 8) a vůbec, všechno pokládám za ztrátu, neboť to, že jsem poznal Ježíše, svého Pána, je mi nade všechno. Pro něho jsem všechno ostatní odepsal a pokládám to za nic.“* (Fil. 3,7-8)²²³

---

²¹⁹ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str. Str. 78

²²⁰ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str. Str. 78

²²¹ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str. Str. 79

²²² MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

²²³ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

Katecheticky lze tedy vyvodit, že nemůžeme sloužit zároveň bohatství a zároveň Kristu. Nelze chtít se líbit zároveň Bohu i lidem. Do Božího království nelze vejít polovičatě.

Cele se odevzdat dovede jen dětské srdce. Kristus říkal, že máme být jako děti, neboť právě takovým patří království Boží (Mt 18,3).²²⁴

Když člověk vše obětuje pro Boží království jako kupec pro perlu nebo člověk pro koupí vysněného pole, vypadá v očích ostatních jako pošetilec, avšak hodnota toho nejcennějšího je hodnota nejvyšší. Dává člověku jistotu, že se rozhodl správně. Podobenství líčí rozhodnost a odvahu, se kterou se člověk rozhodl pro riskantní krok k tomu, aby získal víc.

K těmto podobenstvím se vztahuje také obecná výzva: „Hledejte nejprve Božího království a vše ostatní vám bude přidáno.“

A také jako v Matoušovi: „*Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej co ti patří, rozdej chudým, budeš mít poklad v nebi; pak přijď a následuj mne.*“ (Mt 19,21).²²⁵

Království Boží je největším pokladem tohoto světa a člověka v něm žijícího. Člověk může jedině získat, když se pro něj rozhodne všeho se zříci.²²⁶

Toto podobenství je varovným napomenutím toho, abychom se všemi silami snažili o dosažení spásy. Abychom o něj usilovali stejným úsilím, jako když kupec hledá a najde tu svou nejdrahocennější perlu nebo chudý člověk objeví svůj poklad a podle toho jedná. Také my máme svou sílu a své možnosti obrátit se k dosažení spásy, která má být ústředním bodem našich tužeb, myšlenek i práce. Ona nám dává ty nejcennější poklady jako je Boží synovství, právo na věčný život, a hluboký smysl pozemských bolestí i radostí, ale také nám dává jistotu ve všech životních problematických situacích, dává nám světlo, které nám svítí v temnotách a pokoj srdce a v něm lásku v té nejčistší formě.

V ničem nemáme být polovičatí. Je psáno v Matoušovi, že Ježíš řekl svým učedníkům: „*Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.*“ (Mt 16,24) a dále „*Kdo nenese svůj kříž a nenásleduje mne, není mne hoden.*“ (Mt 10,38)

---

²²⁴ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

²²⁵ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

²²⁶ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich, 1930. 352 str.

Následování ukřižovaného Krista je možné jen tam, kde je Boží vůle považována za nejvyšší hodnotu.

Ježíš říká: „*Hledejte především jeho království a spravedlnost*“ (Mt 6,33).²²⁷

Všichni kdo hledají písmo, objeví poklad skrytý v poli, kterým je Ježíš Kristus.²²⁸

Radostná zbožnost nám pramení z víry v Boha a jeho milost i zaslíbení, že Bůh nám nemá být obtížným břemenem zákazů, příkazů, nýbrž radostí. Naše vadnoucí krása těla a tohoto světa bude jednou proměněna ve věčnou krásu u Boha, chladnoucí lidská láska zase za dokonalou Boží lásku a krátkost našeho bytí za věčnost. Sv. Augustin řekl, že neklid, jenž, Bůh vložil do srdce každého člověka, se nedá uspokojit ničím jiným (majetkem a povrchními radostmi), než hledáním vyšších hodnot a hledáním cesty ke spáse.

Pán nikdy nežádal ode všech lidí opuštění majetku a světa jako podmínku spásy, ale varuje křesťana před přeceňováním světa a před pokusem hledat ve světských hodnotách jistotu života.²²⁹

J. Mrázek tyto dvě podobenství na rozdíl od jiných badatelů rozděluje na podobenství o dvou částech. O pokladu v poli a o perle.

Právní stránka podobenství o pokladu v poli, není zcela jasná, pokládá se tu otázka, jestli člověk, který poklad na poli objevil, by neměl jít a říct to vlastníkovu pole.²³⁰

Člověk, který na poli objeví poklad, přirozeně touží po jeho vlastnictví. Právně se nemůže vlastníkem stát jinak, než, že půjde a pole si koupí. Nabízí se zde otázka, jestli takové jednání není podvod.²³¹

V té době byly různé právní normy a sám pán Ježíš na takovémto jednání neshledával nic špatného, jinak by ho za příklad neuváděl.

---

²²⁷ HRBATA, J. *Perly a chléb*. I. 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8.

²²⁸ HENRYS, M. *Commentary on the whole Bible*. Nashville. 1. vyd. Thomas Nelson Publisher, 1997. ISBN 0-7852-4522-7. str. 1329

²²⁹ HRBATA, J. *Perly a chléb*. I. 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8.

²³⁰ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²³¹ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich. 1930, 352 str.

Kdyby ale nálezce pole vlastnil, nebyly by další uvedené kroky vyjevené v tomto podobenství možné. Provokativnost tohoto podobenství je tedy záměrná.

Mrázek popisuje vnitřní vztahy tohoto podobenství ve čtyřech fázích:

- 1) nalezení
- 2) dočasné znovu ukrytí
- 3) prodej všeho
- 4) koupi pole (a tím i získání pokladu.)²³²

Podobenství o perle je svou stavbou, obsahem i vyzněním velmi podobné předchozímu. Ale oproti němu jde o obraz obchodníka, který se hledáním perel zabývá. I zde jde ale o nález tak cenný, že obchodník jde a prodá všechno co má. Jde tedy opět o velkou životní šanci. Ekvivalentem „pole“ jsou zde obyčejné obchody s perlami. Obchodník nejedná nezákonně. Je zde opět investice, která se může zdát pošetilá, ale ve skutečnosti je tomu naopak. Jako příklad opět není uveden žádný zbožný světec, ale chladně uvažující obchodník.²³³

6.3.1 Role v podobenství o pokladu v poli

Jako role ke ztotožnění se v tomto podobenství zřetelně nabízí role nálezce pokladu. Je to role, která je sama o sobě příjemná, avšak předpokládá „totální investici“ do takové životní šance.

Sémantické opozice popisuje Mrázek jako předpoklad celého příběhu a zároveň jsou opozicemi výchozími:

Vně – uvnitř

Zjevné - skryté

To znamená, že na povrchu pole (vně) není nic vidět, jediná známka pokladu, nic. A přesto se uvnitř pole skrývá poklad. Předpokladem pro objevení pokladu je hlavně jeho nalezení.

---

²³² MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²³³ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

Další opozicí je zde tedy vztah mezi:

objevit - získat.

Z pozice nálezce vidíme, že pouze najít nestačí. Je třeba poklad znovu ukryt a shromáždit prostředky k jeho získání.

Poslední opozicí je:

ztratit - získat.

Mluví o shromáždění prostředků mezi nalezením a získáním. Znamená to tedy:

prodat - koupit

To znamená: „Všechno, co má“ - pole s pokladem

Ukazuje, že je jisté riziko, když jde člověk koupit pole na pohled nezajímavé a ukazuje nejistotu v jednání, kdy člověk jde a prodá všechno, aby mohl koupit pole, které je v očích ostatních, kteří o pokladu nic nevědí příliš „bláznivou“ koupí. V této chvíli, je poklad znovu ukrytý a budoucí majitel jedná rozumně, protože o něm dobře ví.²³⁴

Stejně tak pravý křesťan bude tím šťastným nálezcem, který dosáhne pokladu a který dosáhne všeho, protože v Kristu „jsou skryté veškeré poklady“. Kdo dosáhl tohoto pokladu, měl by si jej úzkostlivě střežit a být v pokoře vděčný Bohu za něj.²³⁵ „V něm jsou skryty všechny poklady moudrosti a poznání“ (Kol. 2,3).²³⁶

6.3.2 Role v podobenství o perle

V tomto podobenství je čtenáři opět nabídnuta ke ztotožnění role *nálezce*, který objevil vzácnou perlu a nyní podniká kroky k tomu, aby ji získal.

Perla (stejně jak poklad) není rolí v pravém slova smyslu, ale spíše jako určitá rekvizita. Je šancí, která byla nabídnuta, aby byla uchopena. Její uchopení není zásluhou

---

²³⁴ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²³⁵ MERELL, J. *Kristova podobenství*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

²³⁶ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

ani výkonem, je jen správným zacházením. Je příkladem takového zacházení, jakým zacházejí Ježíšovi učedníci s jeho slovy.

Sémantickými opozicemi (synchronními) jsou zde: obyčejné perly - vzácná perla
Vzácná perla se skrývala někde mezi obyčejnými perlami.

Dále je tu diachronní opozice: hledat - najít

Ale důraz je kladen až na opozici: najít - získat

Do něhož je vsazena protiváha: všechno, co má - vzácná perla

Toto vše se vztahuje analogicky již k předchozímu podobenství o pokladu.

Obě podobenství mohou sloužit jako apologie učedníků a také mají smysl parenetický.²³⁷

6.3.3 Kontext podobenství o pokladu a perle

Kontextově jsou obě malá podobenství někde spojována v jedno a vzájemně se doplňují. Podobenství je vloženo mezi výklad podobenství o plevelu a podobenství o rybářské síti. V některých biblických překladech, ale bývají tato podobenství uváděna odděleně.²³⁸

Na rozdíl od ostatních podobenství v Matoušově 13. kapitole, v podobenství o pokladu chybí představa růstu a jakéhokoliv vztahu mezi setbou na začátku a bohatým výsledkem na konci. Přesto toto podobenství dobře zapadá do kontextu, ve kterém zde je. Je vyprávěno v perspektivě, kdy poklad v zemi již je a nálezce se s ním sice už setkal, ale předpokládaný užitek z něj teprve bude mít. Svým obvyklým vzhledem pole nic nenaznačuje a přece slibuje závratné bohatství²³⁹ Pravda skrytá v tomto podobenství je jasně daná. Pokladem je myšleno Kristovo evangelium, se svým konečným cílem, kterým

---

²³⁷ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²³⁸ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

²³⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

je věčná blaženost a prostředky, které vedou k tomuto cíli, jsou milost a víra. To je onen poklad skrytý v poli a tímto polem je Kristova církev a její poklad evangelia.²⁴⁰

Ježíš Kristus je perla té nejvyšší hodnoty, a když ji získáme, máme vše potřebné k tomu, abychom byli šťastni.²⁴¹

To je první aspekt podobenství. Na pohled nic velkolepého a přesto začátek velkých věcí je již tady. Aspekt pole zde opět asociuje nález pokladu, tentokrát ale už ne ve formě setby (jako v předchozích podobenstvích), ale pokladu opravdového, v něm ukrytého.

Druhý aspekt je rozdíl mezi slovy *najít* a *získat*. Odpovídá vztahu mezi (jen) slyšet - rozumět (Mt 13, 10-16).

Především, ale správně pochopit Ježíšova slova (dozvědět se o pokladu), znamená stát se učedníkem (učinit kroky pro získání pokladu). C.H. Dodd dává důraz v tomto smyslu na verš (Mt 19,27) „vše jsme opustili, co z toho budeme mít“, jako opuštění všeho (Mt 13,44-46) může nám evokovat představu oběti, kterou přináší zbožný člověk pro dobrý úmysl.²⁴²

Božího království se nedostane těm, kteří pro něj nepřinesou žádné oběti, které tak vyžaduje láska k Bohu a bližnímu a neuvědomělý křesťan, si těžko uvědomí jakou cenu má Boží království.²⁴³ Kdo chce získat Boží království, musí prodat všechno co má a zde nestačí jen slova, ale je k tomu zapotřebí hlavně činů.²⁴⁴

Záměrem podobenství je jeho provokativnost a zároveň přesvědčivost zvoleného tématu v tom, že se zde nejedná o nějakého asketického, zbožného světce, ale je vykreslen jako kalkulující nálezce mamonu. Zdaleka ne oběť, ale správně uchopená životní šance a

---

²⁴⁰ MERELL, J. *Kristova podobenství*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

²⁴¹ HENRYS, M. *Commentary on the whole Bible*. Nashville. 1. vyd. Thomas Nelson Publisher, 1997. ISBN 0-7852-4522-7. str. 1329

²⁴² MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁴³ MERELL, J. *Kristova podobenství*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství. 1969. 104 str.

²⁴⁴ ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katechismus katolické církve*. 1.vyd. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství, 1995. 820 str. ISBN 80-7113-132-6.

rozumná, zcela opodstatněná investice. Nálezce prozatím nechává svůj poklad skrytý, proto takové jednání se může ostatním zdát jako bláhové, pošetilé či nenormální.

I volba učedníků, stát se učedníky, se může zdát jednáním pošetilým pro ty, kteří nic nevidí.²⁴⁵

6.4 Podobenství o rybářské síti

Mt 13,47-50

*47) Anebo je království nebeské jako síť, která se spustí do moře a zahrne všechno možné; 48) když je plná, vytáhnou ji na břeh, sednou, a co je dobré, vybírají do nádob, co je špatné, vyhazují ven. 49) Tak bude při skonání věku: vyjdou andělé, oddělí zlé od spravedlivých 50) a hodí je do ohnivé pece; tam bude pláč a skřípění zubů.*²⁴⁶

Toto podobenství je vyobrazeno, jako síť, kterou lze připodobnit ke království Božímu a která z moře vybrala špatné a dobré ryby. Podobenství nechce vyobrazit, že je jako síť, v níž jsou špatné a dobré ryby, ale že při příchodu Božího království tomu bude jako při jejich vybírání a třídění. Ježíš volil běžný obraz z rybářského prostředí na březích Genezaretského jezera. Ježíš své učedníky povolával, aby byli „rybáři“ lidí (Mk 1,17; Mt 4,19). Znak ryby je dodnes znakem křesťanství a křesťanská misie byla označována jako lov ryb (Lk 5, 1-11; Jan 21, 1-14).²⁴⁷

---

²⁴⁵ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁴⁶ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

²⁴⁷ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

Konečná podoba Božího království bude výběrem dobrých, tak jak to Pán předpovídá a připodobňuje v podobenství o síti, plevelu nebo posledním soudu, k čemuž dojde na konci časů.²⁴⁸

Podobenství zobrazuje síť, která byla vržena do moře a když byla vytažena, byly v ní nejrůznější druhy ryb, které se třídili na dobré a špatné.²⁴⁹ Židé nesmějí jíst ryby, které nemají šupiny a které nemají ploutve a pokládají je za nečisté.²⁵⁰ (Lev. 11,10.) Dobré ryby jsou dány do nádob a špatné jsou vyhozeny ven. Podobenství neříká, že by byly vhozeny zpět do jezera, ale že byly vyhozeny pryč ze sítě. Obraz třídění ryb vyobrazuje eschatologický obraz jednání při posledním soudu, kde také dojde ke třídění lidí. Dosud jsou dobří a zlí pohromadě, poté budou rozděleni. Podobenství je svým eschatologickým obrazem posledního soudu, velice podobné podobenství o plevelu. Avšak zde je myšlenka třídění církve neurčitá a myslí se, že k poslednímu soudu spěje celý svět.

Je zde také méně trpělivosti v příchodu Božího soudu, ten se koná záhy poté, co jsou ryby (lidé) vytaženy, na rozdíl od podobenství o plevelu, kde se dlouho čeká na žně, která teprve přijde.

Závěr podobenství mluví o vhození zlých do ohnivě pece, to bylo nejspíš převzato jako refrainu z podobenství o plevelu.

Kromě Matouše, toto podobenství obsahuje ještě Tomášovo evangelium. V něm je podobenství o síti vyobrazeno takto: Rybář vytáhne z moře síť plnou ryb, když v ní uvidí tu největší rybu, vytáhne ji a nad tou radostí z ní všechny ostatní ryby vhodí zpět do moře. Je velmi podobné podobenství o perle.²⁵¹

Věčné zavržení není nějakým mytickým obrazem, ale jasným učením Kristovým. V Matoušově třinácté kapitole v „jezerní řeči“ se hovoří dvakrát o ohnivě peci, o pláči a skřípění zubů (Mt 13, 42 a 50). Lidská existence tedy nebude zničena, ale půjde do věčných muk. O existenci pekla by se také nemělo pochybovat, Pán zjevuje jasně, co čeká

---

²⁴⁸ HRBATA, J. *Perly a chléb*. I. 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8.

²⁴⁹ MÁNEK, J. *Ježišova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

²⁵⁰ GÁBRIŠ, K. *Ježišove podobenství I*. 1. vyd. Bratislava : církevní nakladatelství Bratislava, 1990. 128 str. ISBN 80-85128-11-X

²⁵¹ MÁNEK, J. *Ježišova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

hříšníky, kteří se rozhodli pro cestu zla. Důležité je tedy rozhodnutí se pro Boha, ale je tu i druhá opačná možnost.²⁵²

Podle Žilky se jedná v tomto podobenství o obraz, který se týká církve. Mánek zase míní, že vytaženou sítí je myšlen celý svět. Ať už je myšlena pouze církev nebo celý svět, značí to jednu a tu samou věc, že při posledním soudu, budou odděleni zlí od spravedlivých a budou podle toho souzeni.²⁵³

Překlad NZ od Cola vykládá alegorické prvky podobenství takto: Na konci světa bude odděleno od lidí dobrých, lidí zlých. Sítí je myšlena církev Kristova a mořem celý svět. Rybami jsou myšleni všichni lidé a břehem věčný život. (Mt 47-50)²⁵⁴

Ale ani svět, ani církev není ve svém celku dokonalá. Království Boží bude patřit pouze těm, kteří jsou pro něj vybráni. V Bibli je zapsáno: „*Neboť mnozí jsou pozváni, ale málokdo bude vybrán*“ (Mt 22, 14). „*Praví jim: Můj kalich budete pít, ale udělovat místa po mé pravici či levici není má věc; ta místa patří těm, jimž je připravil můj otec.*“ (Mt 20,23) „*tehdy řekne král těm po pravici*“ *Pojďte, požehnaní mého otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa.*“ (Mt 25,34)²⁵⁵

Např. Marek a Lukáš toto podobenství pro svou problematičnost do evangelií vůbec nezařadili. Matouš má k tomuto podobenství ještě jeden dovětek a to ten, že je to obraz skonání věku, kdy vyjdou andělé a budou rozdělovat jedny k věčné blaženosti a druhé do ohně k věčnému zatracení (tím je velmi podobné podobenství o plevelu) a uvádí také jeho oblíbený dovětek: „*tam bude pláč a skřípění zubů*“. (Mt 13,50)²⁵⁶

---

²⁵² HRBATA, J. *Perly a chléb*. I. 1. vyd. Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8.

²⁵³ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich, 1930. 352 str.

²⁵⁴ COL, R. *Nový zákon*. 2. vyd. Brno: Tisk Brno, 1961. 807 str. 1961. 807 str.

²⁵⁵ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

²⁵⁶ ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich, 1930. 352 str.

6.4.1 Role v podobenství o rybářské síti

Vnitřní vztahy a role tohoto podobenství popisuje Mrázek jako možnost ztotožnění se s rolí ať už buď v pozici špatné anebo dobré ryby. Není zde ale řečeno, kdo vrhá síť a není zde žádná zmínka o rybářích. Vše ostatní je zkratkovité a srozumitelné právě jen z kontextu s podobenstvím o plevelu a pšenici a tím je podobenství transparentní.

Sémantické opozice Mrázek uvádí jako synchronní:

Ryby - Havěť

(Dobří lidé) - (zlí lidé)

A opozice diachronní: shromáždit – rozdělit

(shromáždit před soud) – (Rozsouzením rozdělit)²⁵⁷

6.5 Podobenství o posledním soudu

Mt 25, 31-46

31) Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, posadí se na trůnu své slávy; 32) a budou před něho shromážděny všechny národy. I oddělí jedny od druhých, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, 33) ovce postaví po pravici a kozly po levici. 34) Tehdy řekne těm po pravici: „Pojďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa. 35) Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznil jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách a ujali jste se mne, 36) byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, přišli jste za mnou.“ 37) Tu mu ti spravedliví odpovědí:

„Pane, kdy jsme tě viděli hladovéhoho, a nasýtli jsme tě, nebo žíznivého, a dali jsme ti pít? 38) Kdy jsme tě viděli jako pocestného, a ujali jsme se tě, nebo nahého, a oblékli jsme tě? 39) Kdy jsme tě viděli nemocného nebo ve vězení, a přišli jsme za tebou? 40) Král odpoví a řekne jim: „Amen pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých

---

²⁵⁷ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

nepatrných bratří, mě jste učinili. “41) potom řekne těm na levici: „Jděte ode mne, prokletí, do věčného ohně, připraveného ďáblu a jeho andělům! 42) Hladověl jsem a nedali jste mi jíst, žíznul jsem a nedali jste mi pít, 43) byl jsem na cestách, a neujali jste se mne, byl jsem nahý a neoblékli jste mě, byl jsem nemocen a ve vězení, a nenavštívili jste mě“. 44) tehdy odpovědí oni: „Pane, kdy jsme tě viděli hladového, žíznivého, pocestného, nahého, nemocného nebo ve vězení, a neposloužili jsme ti? 45) on jim odpoví: „Amen, pravím vám, cokoliv jste neučinili jednomu z těchto nepatrných, ani mně jste neučinili.“ 46) A půjdou do věčných muk, ale spravedliví do věčného života. “²⁵⁸

Podobenství o posledním soudu, je také podobenstvím o Božím království. Vyjevuje však navíc eschatologických obrazů o rozdělení lidí při posledním soudu, jako je tomu naznačeno například v podobenství o plevelu. Matouš vykresluje závěrečný soud nad světem v kontextu eschatologických výjevů, kde hlavním tématem je příchod Syna člověka v jeho Slávě znovu na tento svět.

Celý obraz o Božím soudu není však ve svém celku podobenstvím. Charakter podobenství mají pouze verše 32 a 33 o třídění kozlů a ovcí. Verše však tvoří s ostatním textem jeden celek a tak je nutno věnovat pozornost celému tomuto výkladu.²⁵⁹

Tím, že jsou zde vyobrazeny apokalyptické výjevy, někteří badatelé toto podobenství vůbec nepovažují za podobenství.²⁶⁰

Podobenství vyobrazuje věci na konci časů a to Krista jako Pána a Soudce, který bude třídit lid na dobré a špatné, které rozdělí jako ovce po pravici a kozly po levici. Rozhodujícím kritériem bude to, jak se tito lidé zachovali k nemocným, hladovým a žíznivým.²⁶¹

---

²⁵⁸ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad.* 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

²⁵⁹ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství.* 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

²⁶⁰ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia.* 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁶¹ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství.* 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

Pokud ostatním pomáhali a obstáli tak ve zkoušce, kterou život sám tady na zemi nabízí, budou spolu s ním v jeho zaslíbeném království. A pokud ne, Ježíš před nimi zavírá „dveře“ království, které sám Bůh Otec pro své vyvolené připravil.

Ježíš přišel na svět jako Syn člověka a jeho posláním nebylo, aby zůstal sám, ale aby vytvořil Boží království svých svatých a aby on sám mohl být jeho Králem (Dan.7).

Již v SZ jsou zmínky o Božím soudu, kterým se uzavírají dějiny. Někdy se myšlenka soudu přičítá jen pohanským národům (kniha Joel), kterým je přičítána vina za rozptýlení Izraele. U velkých proroků už je ale vina i na Izraeli.²⁶²

Ve výkladu podobenství je vykreslen výjev Božího soudu, který je zaměřen nejen na jedince, ale na celé národy, které budou shromážděny před Syna člověka a jeho věrné.

V podobenství ve verších o shromáždění lidu je užito pastýřské mluvy, „shromáždění“. Z národů shromážděných k soudu, budou odděleni jedni od druhých, podobně jako pastýř odděluje ovce od kozlů. Také sloveso „oddělit“ je převzato z pastýřské mluvy.

Pastýři oddělují ovce od kozlů, kteří se přes den pasou spolu, ale na noc se musí oddělit. Ovce jsou cennější než kozlové a tak je jim dáno místo po pravici. Ve verši 34 je napsáno, že toto místo je pro ně připraveno od založení světa. Verš 35 vyobrazuje skutky, které pro něj měli vykonat a které buď vykonali, nebo je nevykonali.

Soud podle skutků se vztahuje na tyto skutky charity, které se ale nevztahovaly na kohokoli, šlo pouze o ty skutky lidem, se kterými se zde Kristus ztotožňuje. Spravedliví jsou před Bohem ti, kdo těmto trpícím pomohou. S potřebnými a trpícími mají učedníci jednat tak, jako kdyby to byl sám Ježíš, který potřebuje jejich pomoc. Může se jednat i o lidi vyslané Pánem na misi, i ti mohou trpět žízní, hladem či nahotou a zimou.

V popředí zájmu celé Matoušovy 25. kapitoly stojí očekávaná parusie a okolnosti věci, které se mají Kristovým příchodem naplnit. Je to také čas misie a úkolem učedníků je šířit jeho evangelium ke všem národům. Při jejich misi je s nimi přítomen Kristus. Kdo přijímá učedníky, přijímá i Ježíše (Mt 10,40).²⁶³ „A kdo by napojil třebas jen číší studené

---

²⁶² MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

²⁶³ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

vody jednoho z těchto nepatrných, protože je to učedník, amen, pravím vám, nepřijde o svou odměnu.“ (Mt 10,42). „Kdo slyší vás, slyší mne, a kdo odmítá vás, odmítá mne; kdo odmítá mne, odmítá toho, který mě poslal.“ (Lk 10,16)²⁶⁴ Přijmout tedy toho, koho Ježíš posílá, znamená přijmout samotného Ježíše. Jak Nový zákon ukazuje, když například Pavel pronásledoval církev, zjevil se mu Kristus a ptal se, proč ho Pavel pronásleduje. (Sk 26,14)²⁶⁵

K nejpřekvapivějším rysům vyprávění patří údiv těch, kteří jsou vyhlášeni za spravedlivé. Nejsou si totiž vědomi toho, že by někdy prokazovali milosrdenství samému Kristu v těchto vylíčených situacích. Nechápu, co Král říká a brání se jeho uznání. Už v této skromnosti je vylíčena jejich kvalita charakteru. Král jim podává vysvětlení, že cokoliv učinili jednomu z těchto nepatrných bratří, učinili i jemu (verš 40).

Pojem „bratr“ (řec. Adelfos), užívá Matouš jako označení pro křesťana či učedníka. Podle J. Jeremiase by synonymem mohl být pojem „bližní“. Bratrem je podle Matouše každý, kdo přijímá Ježíše jako svého Mistra a Pána a je jeho učedníkem.

Také adjektivum nepatrný (řec. Elachistos) ukazuje, že jsou zde myšleni spíše Ježíšovi poslové a ne obecně lidé strádající a trpící. Stále přicházela otázka, kdo je myšlen „velkým“. Ježíš na tuto otázku odpovídá, že být velkým, znamená vidět se před Bohem malým. A kdo je pokorný jako toto dítě, ten je největší v království nebeském (Mt 18,4). Touto otázkou se zabývá Matouš na mnoha místech jako třeba v kapitole 5, 19; 11,11; 18,1;18,4;20,25; 23,11.

Ježíš překonává pohoršení, které ostatní vidí v malosti. Naopak Ježíš vidí malost v jeho očích jako podmínku pro velikost v budoucnosti (Fil. 2,8). Atribut „malý“ je atributem vznešenosti, cti a úcty, jeho nositelé ukazují na úzký vztah ke Kristu. Ti, kdo jsou malí, jsou zároveň bratří a učedníci. Ve verši 42 se ukazuje, že tito maličci jsou všichni v Ježíšově obci.

---

²⁶⁴ Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

²⁶⁵ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

Mánek ještě vyslovuje myšlenku, že pod pojmem Syna Člověka jsou myšleni všichni svatí, kteří budou spolu s Kristem vládnout, až přijde znovu ve své slávě. A ti nebudou shromážděni ani po pravici, ani po levici, ale usednou na trůn vedle Ježíše.

Verš 41 - 45 už řeší oslovení těch, co jsou umístěni po pravici. Ti se také diví ale brání se, že Ježíše nikdy v takových situacích neviděli. Ale Ježíš vyhlašuje svůj soud zatracení do věčného ohně. Vina těchto národů nespočívá v tom, že by konali špatné skutky, ale že zanedbaly skutky dobré a to vůči všem těmto nepatrným, které Král ztotožňuje se všemi, kteří se ocitli v těžkostech a trpí.²⁶⁶

Ve verši 31) jde o poslední Kristův příchod v době konce světa. Veršem 32) jsou myšleni všichni lidé všech dob a i když zde není zmínka o vzkříšení, musí se předpokládat. 34) verš zobrazuje, že Kristus, Král Mesiáš, převádí všechny vyvolené ze svého království do království svého otce. Ve verši 36) Jsou lidé souzeni podle skutků milosrdenství, nikoli podle svých výjimečných činů.²⁶⁷

Ve verši 31) „ve své slávě“ znamená v oslavené lidské přirozenosti. Ve verši 32) Kde se bude konat poslední soud, písmo výslovně neříká. Prorokuje-li prorok Joel (3,2-12), že poslední soud se bude konat v údolí Josafat (u Jeruzaléma), je možné brát slovo Josafat v obrazném slova smyslu. U verše 34 - 35 zde nelze s naprostou jistotou vyvozovat, že právě tak a ne jinak bude věčný Soudce mluvit a že právě tak mu budou souzení lidé odpovídat. Svatopisec ukazuje, že si při posledním soudu každý uvědomí jasně a dokonale příčinu své věčné slávy, anebo svého věčného zatracení. Ve verši 35 - 43 je vyčísleno šest skutků milosrdné charity, kterými je třeba pomáhat potřebným.²⁶⁸

Mrázek popisuje vnitřní vztahy podobenství ve třech krocích:

- 1) Vyprávění začíná scénou příchodu Syna člověka a jeho ujmoutí se vlády na zemi.

---

²⁶⁶ MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

²⁶⁷ *Jeruzalémská bible : Evangelia. Evangelia*: 1. vyd. Praha: Krystal, 2006. 255 str. ISBN 80-85929-88-0

²⁶⁸ COL, R. *Nový zákon*. 2. vyd. Brno: Tisk Brno, 1961. 807 str.

2) Tato scéna je převyprávěna jako výjev ovcí s kozly. Zde je zřetelný přechod z apokalyptického vyprávění do pastýřského prostředí a tímto mezi-krokem se připravuje na cestu ke kroku třetímu.

3) Zde se ptají ovce či kozlové na svůj úděl (kdy jsme tě potkali?...) a děj je náhle vrácen do přítomnosti, kde je pozornost věnována „maličkým“, kteří žijí vedle něho.

Výčet „hladověl jsem a přišli jste za mnou“ se opakuje dvakrát (V 35-36; 37-39), po třetí je mírně zkrácený (42-43) a opakuje se i po čtvrté, alespoň ve všech hlavních bodech (v 44). Je to jakýsi „malý katechismus“, který se sám vrývá do paměti.

Sémantickými opozicemi zde jsou opozice diachronní:

shromáždit - rozdělit

Tato opozice je společná s pšenicí a plevelem (Mt 13,28-30) i Rybářskou sítí (Mt 13, 48-50), motiv shromáždění a následného třídění je společný všem Matoušovým podobenstvím zabývajícím se tématem posledního soudu.

U jednotlivých skupin ovcí či kozlů lze diachronně rozdělit do opozic:

posloužit maličkým (posloužit Synu člověka) - vejít

neposloužit maličkým (neposloužit Synu člověka) - nevejít

Proti „národům“ zde stojí „maličci“, alespoň v tom smyslu, že proti velké expozici zde stojí detailní pohled. Dále jsou tu opozice synchronní:

ovce - kozli

Jako srovnání dobrého a špatného příkladu.²⁶⁹

6.5.1 Role v podobenství o posledním soudu

První rolí, která se zde objevuje je role Syna člověka a ta je hned na začátku zapovězena ke ztotožnění se s ní. Pozornost se tedy obrací k roli v podobě ovce nebo kozla. Zajímavá je proměnlivost této role. Označení Syna člověka je v podstatě záměnné. Může označovat jak krále, tak soudce, ale může být identifikován i jako pastýř a dále se

---

²⁶⁹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

také identifikuje s maličkými. Nejdříve je tedy tato role zapovězena lidem, ve skutečnosti právě k takové identifikaci směřuje a to velmi specificky se zvláštním záměrem.²⁷⁰

Boží království patří právě chudým a maličkým, těm, kteří Pána přijali s pokorným srdcem. Ježíš přišel na svět, aby chudým přinesl radostnou zvěst. (LK 4, 18) Prohlašuje, že jim je blaze, protože právě jim patří království Boží. (Mt 5,3)²⁷¹ Podmínkou vstupu do království božeho je být božím služebníkem.²⁷² Otcí se zalíbilo zjevit se „maličkým“ a to, co zůstává skryto před moudrými a rozumnými (Mt 11,22). Ježíš sdílí svůj život s chudými od jeslí až po kříž, dobře zná hlad, žízeň i nedostatek. (Lk 9,58) Dokonce ztotožňuje svůj život se všemi chudými a svou činnou lásku k nim klade jako podmínku pro vstup do svého království (Mt 25, 31-46).²⁷³

Ovce a kozy nelze charakterizovat tím, že by dělali totéž, ale naopak se ve svém konání liší. Totožnou funkci mají v případě jejich setkání a příležitosti, odlišnou ve spoustě významných ukazatelů. Podobně jako v Mt 7,22 i kozlové konají spoustu dobrých skutků a jsou také obětaví (Mt 23,23) Tím, ale na čem hlavně záleží, je vztah k těmto maličkým.

Úvodní scéna evokuje soud, který je předpokládán v některých apokalypsách jako soud nad národy, které jdou do záhuby, protože nebyly Izraelem nebo podle toho, jak se chovali k vyvolenému lidu. V podobenství je však posuzován sám jednatel a to podle toho, jak se chová k těm posledním ve své blízkosti.

---

²⁷⁰ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁷¹ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1. vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

²⁷² PRICE, T. The Parables and the Kingdom of God - Chapter 5 [online]. [cit. 2016 – 07 - 1]. Dostupné z <https://www.academia.edu/24562150/Chapter_5_-_The_Parables_and_the_Kingdom_of_God>

²⁷³ ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katechismus katolické církve*. 1.vyd. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství.1995. 820 str. ISBN 80-7113-132-6.

6.5.2 Kontext podobenství o posledním soudu

Kontextově toto podobenství uzavírá určitý cyklus. Předchází mu podobenství o věrném služebníkovi (Mt 24, 45-57), družičkách (Mt 25, 1-13), které zdůrazňovaly připravenost a věrnost při pobytu tady na zemi. Další je podobenství o hřivnách, (Mt 25,14-30) které rozvíjí motiv věrného čekání a ukazuje smysl toho, že stojí za to zde na zemi něco dělat. Můžeme čekat ve věrnosti, ale nemusíme se izolovat od okolního světa.

Podobenství o Posledním soudu nám ukazuje co je tím důležitým a co je třeba dělat. (Mt 25, 31-46). Motiv „*Já s vámi jsem*“ je motivem Kristovy přítomnosti (Mt 1,23; 18,20; 28,20) a přítomen je jako bezbranný a v nouzi, kterému je možno pomoci ale také přítomen těm, kdo jsou bezbranní a v nouzi (maličci) a zároveň jako ten, který je s nimi a kdo se s nimi ztotožňuje. Opět s tímto podobenstvím souvisí myšlenka o těch, kteří budou první a kteří poslední.²⁷⁴

---

²⁷⁴ MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn. 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

7. Závěr

Cílem práce bylo nastínit katechetický pohled a výklad vybraných podobenství v kontextu Matoušova evangelia, která prolíná společný motiv a tím je symbolika Božího království a tematika posledních eschatologických věcí doby konce světa a posledního soudu. Práce měla umožnit čtenáři vhled do symboliky Božího království a jeho ustanovení na Zemi i v nebi a měla jej vést k zamyšlení nad jeho skutky a tím, jestli vede život v souladu s učením Pána Ježíše Krista.

Cílem metodologické části práce bylo vysvětlení pojmů rekontextualizace a aktualizace, alegorie, metafora, a metonymie. Dále nastínění katechetických metod a jejich spolupráce s nejrůznějšími vědami jako je didaktika, pedagogika, psychologie či hermeneutika.

Vlastní text zabývající se podobenstvími Nového zákona má sloužit k aplikaci podobenství do oblasti praktické teologie a je vněm objasněn pojem podobenství, jeho vznik, význam a forma.

Práce může sloužit učitelům katecheze k inspiraci ve výuce, texty jsou zpracovány tak, aby jim porozuměli nejen dospělí čtenáři, ale také čtenáři ve věkové skupině adolescentů. V tomto období, které s sebou nese krystalizaci postojů a názorové samostatnosti, se utváří osobní vztah k Bohu a jeho písmu. K období adolescence patří také určitá krize, která vede k hledání smyslu života a kladení existenciálních otázek.

Podobenství mohou poskytovat odpovědi na tyto otázky, a tak zásadním způsobem přispívají k utváření osobnosti. Obsahují také myšlenky o věčné ceně Božího království a jeho hodnoty pro život člověka. Návod k etickým rozhodnutím v životě a zaměření se k hodnotám lidské existence.

8. Seznam použité literatury

Prameny:

Bible : *Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1979. 978 str.

COL, R. *Nový zákon*. 2. vyd. Brno: Tisk Brno, 1961. 807 str.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katechismus katolické církve*. 1.vyd. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství.1995. 820 str. ISBN 80-7113-132-6.

Jeruzalémská bible. Evangelia. 1. vyd. Praha: Krystal, 2006. 255 str. ISBN 80-85929-88-0

Sekundární literatura:

BAILEY, J. L., VANDER BROEK, L. D. *Literary Forms in the New Testament*. Westminster. John Knox Press, Louisville. 1992.

BUTTA, T. *Kapitoly z katechetiky*. 1. vyd. Praha: Tisk sprint servis, 2012. 110 str. ISBN 978-80-7000-076-2

BUTTA, T. *Na cestě s Ježíšem*. Praha: Odbor duchovní péče úřadu Ústřední rady ČČSH. 2004. 109. str. ISBN 80-7000-864-4

CURKPATRICK, S. Generic Characteristic of Mashal. *Between Mashal and Parable*, 2002. vol. 24. no.1

DODD, C.H. *The parables of the kingdom*. Cambridge : Fontana Books. 1961. 160 str.

FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *O směřování katecheze v dnešní době*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 102 str. ISBN 978- 80-7195-221-3

GÁBRIŠ, K. *Ježíšove podobenství I*. 1.vyd. Bratislava : církevní nakladatelství Bratislava. 1990. 128 str. ISBN 80-85128-11-X

HRBATA, J. *Perly a chléb.I*. 1. vyd..Český Těšín: Cor Jesu, 1991. str. 552. ISBN 80-900746-1-8.

HORSKY, R. *Úvod do katechetiky: díl první*. 1. vyd. Praha: Husova československá bohoslovecká fakulta, 1955. str.177

KOVÁŘ, F. *Výklad evangelia Markova*. 2.vyd. Praha: Blahoslav, 1946. 438. str.

LAKOFF, G. Johnson, M. *Metafory, kterými žijeme*. 1. vyd. Brno: Host, 2002. 282 str. ISBN 80-7294-071-6

LIGUŠ, J. *Biblická hermeneutika – propedeutický úvod*. 2 vyd. Banská Bystrica: Trian, 2012. 185 str. ISBN 80- 88945-63-1

LIGUŠ, J. *Náboženská výchova a výuka*. Brno: L. Marek, 2005. 172 str. ISBN 80-86-263-59-2

MÁNEK, J. *Ježíšova podobenství*. 1. vyd. Praha: Blahoslav, 1972. 204 str.

MATTHEW, Henrys. *Commentary on the whole Bible*. Nashville. 1. vyd. Thomas Nelson Publisher. 1997. ISBN 0-7852-4522-7. str. 1329

MERELL, J. *Kristova podobenství*. 1. vyd. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1969. 104 str.

MERELL, J. *Radostná zvěst Nového zákona*. Praha: Česká katolická charita, 1973. 150 str.

MRÁZEK, J. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. 1 vyd. Jihlava: Mlýn, 2003. 211 str. ISBN 80-86498-05-0

MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2.vyd. Olomouc.: Matice Cyrilometodějská. 1994. str.245

MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Centrum biblických studií AVČR, 2011. 512 str. ISBN 978- 80- 87287- 44-6

POKORNÝ, P. *Úvod do NZ*. 1. vyd. Praha Vyšehrad, 2013. 840 str. ISBN 978-80- 7429-186-9.

POKORNÝ, P. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 512 str. ISBN 80-7021- 779-0.

SALAJKA, M. *Teologie a praxe církve*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 2000. str. 219 ISBN 80-246-0102-8

TOMÁŠEK, F. K. *Pedagogika*. 1. vyd. Brno: Nibowaka. 1992. 350 str. ISBN 80-901294-0-4

TRTIK, Z. K základům naší náboženské výchovy. *Náboženská revue CČS*. 1950, roč. 21, s. 293

SMOLIK, J. *Závazek křtu: základy katechetiky*. 1. vyd. Praha: Kalich, 1974. str 125

SOUČEK, J. B.. *Řecko-český slovník k novému zákonu*. Praha: Komenského evangelická bohoslovecká fakulta, 1961. str. 140

OEMING, M. *Úvod do biblické hermeneutiky*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 264 str. ISBN 80-7021-518-6

ŽILKA, F. *Podobenství Ježíšova*. Praha: Kalich, 1930. 352 str.

Slovníky a encyklopedie:

ALLMEN, J.J.V. *Biblický slovník*. 1. vyd. Praha: Kalich, 1987. 360 str.

BOWKER, J. *Ilustrovaný průvodce Starým a Novým zákonem*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2005. 532 str. ISBN 80-7360-385-3

DUFOUR, X. L. a kolektiv. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Praha : Academia, 2003. 658 str. ISBN 80-200-1127-7.

FOUILLOUX, D. a spol. *Slovník biblické kultury*. 1. vyd. Praha: Ewa Edition, 1992. 320 str. ISBN 80-900175-7-6

NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník I*. díl. 3. vyd. Kalich. Praha, 1992. 769 str. ISBN 80-7017-528-1

Elektronické zdroje:

FILIPI, P. *Pozvání k naději*. [online]. 2016 [cit. 2016 – 07 - 09]
Dostupné z <<http://mediaO.webgarden.name>>

GONZALES, R. *The parables of Jesus*. [online]. Januar. 2016 [cit. 2016 - 07- 01]
Dostupné z <http://www.academia.edu/24664539/THE_PARABLES_OF_JESUS.pdf>

Katechetika a katecheze [online]. [cit. 2016 – 07 - 05].
Dostupné z <<http://www.apha.cz/file/54222/k1-01-lekce-prvni-poznamky.pdf>>

Metonymie. Wikipedia [online]. 2016, poslední revize 11.4.2016 [cit. 2016 – 07 - 03].
Dostupné z <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Metonymie>>

ThDr. Josef Hronek jako katechetik a pedagog. [online]. [cit. 2016 – 07 - 11].
Dostupné z <<https://www.google.cz/#q=metodika+vyu%C4%8Dov%C3%A1n%C3%AD+katecheze>>

MARULLI, L. The Parable of the Weeds (Matthew 13:26–30): A Quest for its Original Formulation and its Role in the Preaching of the Historical Jesus. *Biblical Theology Bulletin* [online]. Volume 40 Number 2 Pages 69–78. Dostupné z <https://www.academia.edu/18078682/The_Parable_of_the_Weeds_Matthew_13_26_30_A_Quest_for_its_Original_Formulation_and_its_Role_in_the_Preaching_of_the_Historical_Jesus>

PRICE, T. The Parables and the Kingdom of God - Chapter 5 [online]. [cit. 2016 – 07 - 1].
Dostupné z <https://www.academia.edu/24562150/Chapter_5_-_The_Parables_and_the_Kingdom_of_God>

GOWLER, D. The Contexts of Jesus' Parables [online]. 2006 [cit. 2016 – 07 - 2]. Dostupné z <https://www.academia.edu/5660652/The_Contexts_of_Jesus_Parables>

Summary

This thesis deals with Jesus's parables and their interpretation that should serve for education of catechism. It contains recontextualisation and actualisation of individual parables. Moreover, it contains definition of the concept of recontextualisation and actualisation as well as it contains methodological introduction. In this introduction are analysed methods of catechism and its cooperation with various sciences such as didactics, education, psychology, and hermeneutics.

The thesis is based on exegetic synchronic methodology and partly as well on diachronic one. It could serve to the catechism lecturers as an inspiration for their lectures.

Moreover, there are chapters about allegory, metaphor and metonymy. It analyses the concept of parable, its origin, form, and significance. I found inspiration regarding selected parables in various translations of the New Testament and by numerous professionals, such as J. Mrázek, J. Mánek, F. Žilka, and J. Hrbata. Selected parables are blended with the symbology of Kingdom of God and its fulfilment in recent eras.